БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИИЛЕРИ, КАТЫЖЫНАР!

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУҢ, КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕДИНИҢ БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

1925 чылда үндезилетиннген.

1952 февраль 8 ПЯТНИЦА № 26 (2456)

ӨРТӨӨ 20 КӨП.

БО ХҮНГҮ СОЛУНДА:

Часка чедиишкинниг ужуражыр (1 арын).

Тыва автономнуг областа хөй уруглуг иелерни «Иениң алдары» орденнер-биле болгаш «Иениң медали» медальдер-биле шаңнаар дугайында РСФСР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Чарлыы (1 арын).

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ: — Өвүр районнуң партия конференциязы (2 арын).

КОЛХОЗ ТУДУУ: — С. Комбу. — Тудуг ажылын эки чорудуп турар. (2 арын).

СОВЕТ ТУРГУЗУГ: — Барыын-Хемчик район Совединиң алдыгы сессиязы (3 арын).

В. Кудрявцев. — Икуо Ояма (3 арын).

Д. Бочаров.-Делегейде болуп турар чоруктарның допчулалы (4 арын).

Социалистиг чарышты организастаары—профэвилел организацияларының чугула сорулгазы

Улус ажыл-агыйының планнарын чедиишкиннии-биле күүседириннче ажылчы чоннарны чедиишкинниг мобилизастаарының күчүлүг чепсээ болза, коммунистиг тургузуушкунның методу — социалистиг чарыш болур.

Социалистиг чарыштың амгы үеде ажалазының онза күүлү болза, чарыштың янзы-бүрү талалыы болгаш ооң формазының байлакшылдыы, ооң утка-шынарының ханызы болур. Социалистиг чарыштың чоруп турарының үезинде эң эки шынарлыг продукцияны бүдүрүп үндүрер, соң бот-өртээн чиигедир дээш, чиг-этти, материалдарны, электри күүнү камнаар, бүдүрүлгени долузу-биле механизастаар дээш, техниканы болгаш дерилгелерни эки ажыглаар дээш, бүдүрүлгениң мурнакчы участогу, цехи деп мурнакчы атты чедип алыр дээш шимчээшкин калбарган.

Бүдүрүлгелернің, ажылчыннарның болгаш албан хаакчыттарының аразында социалистиг чарышты организастаары профессионал эвилелдериниң болгаш ажыл-агый удуртукчуларының эң чугула болгаш хүндүлүг сорулгазы болур.

Чурт үлетпүрүнүң чамдык бүдүрүлгелери, транспорт, тудуг организациялары социалистиг чарышты калбартып, техниканы долузу-биле ажыглаарынче ажылчыннарны, инженер-техниктиг ажылдакчыларны эки организастап тургаш, бүдүрүлге талазы-биле эки көргүзүглерни чедип ап турар. Чижээ, Шагаан-Арыг МТС-зи, «Тыва тудуг» трестизи, хөмүр даш уургайы, Кызылдың автотранспорт конторазы, аъшчем комбинады социалистиг хүлээлгелерин күүседир талазы-биле эрткен чылын эки ажылдааш, областың хүндүлел самбыразынга кирген. Ол болза, ында профэвилел организациялары, ол бүдүрүлгелерниң удуртукчулары социалистиг чарышты эки организастаанының херечизи болур.

Ооң-биле чергелештир социалистиг чарышты багай организастап турары-биле Кызылдың туйбу заводу, ыяш заводу болгаш чамдык райпромкомбинаттар болза, бүдүрүлге планнарын эрткен чылын чедир күүсетпээн. Социалистиг чарышты үүнүн-даа мурнунда планны күүседириниң сан талазы-биле түннел чедип алырынче угландыргаш, шынар талазы-биле көргүзүглер дээш демиселди четпес организастап турар. Ооң түннелинде областың үлетпүр бүдүрүлгелеринге ниити продукция бүдүрер планны күүсеткеш, кылыгларны ассортимент талазы-биле күүсетпес, куду шынарлыг продукция үндүрүп, чиг-этти, одалга үүлүн, электри күүнү ажыр чарыгдаар, үрей кылыр чоруктан чидириг кылыр чоруктар бар.

Чамдык бүдүрүлгелерде чарыштың киржикчилериниң ажылының үүгле сан талазы-биле көргүзүүнче — норманы күүседиринче, ону көргүзериниче кол кичээнгей салыр чорук бар. Ол канчап-даа шын эвес практика болур. Чарыштың киржикчизи кижи бүрүнүң — эң эки шынарлыг чеже продукцияны бүдүргенин, чиг-этти болгаш материалдарны кайы хирени камнап алганын, дериг-херекселди ажыглаар талазы-биле кандыг чедиишкинни чедип алганын, бот-өртекти чиигеткенин барымдаалап түннел үндүрер ужурлуг. Бүдүрүлгелерде, алдынчы черлеринде, МТС-терде болгаш совхозтарда, транспорт организацияларында профэвилелдери ол сорулганы күүседири-биле витриннерни, бюллетеньнерни, көргүзүг самбыраларын ажыглаар херек.

Социалистиг чарышты удуртурун экижидерде бүгү мурнакчы депшилгелиг күүлдерни чогуур үезинде деткип, бүдүрүлгениң ажылын экижидериниң болгаш күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедилериниң чаа аргаларын тып үндүрер херек. Чаа техниканы долузу-биле ажыглаар чорук болза, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн улгатырарының кол күүлү болур. Ынчангаш чаа техниканы эң экизи-биле ажыглаары дээш социалистиг чарышче ажылчыннарны, инженер-техниктиг ажылдакчыларны мобилизастаар.

Бүдүрүлгелернің транспорт организацияларының тудугунда, МТС-тернің, совхозтарның ажылчыннары, инженер-техниктиг ажылдакчылары болгаш албан хаакчыттары күүне планнарын күүседири дээш чаа чылдың эгезинден бээр биче эвес чедиишкиннерни чедип ап турар. Профэвилел организацияларының сорулгазы болза, социалистиг чарышты удуртурун улам экижидип, чаржып турарларга олардың социалистиг хүлээлгелерин күүседиринге дузалажыры болур.

Ынчангаш профэвилелиниң организациязы болза, чарыштың киржикчи бүрүзү бодунуң бүгү күжүн, билиин үндүрүп, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн улгатырып ажылдаарынга чугула байдалды администрация чери тургузарын чедип алыр хүлээлгелиг.

Күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн улгатырарынга хандырарынга эргежок чугула рольду коллективтиг керээлер ойнап турар. Өске хүлээлгелер-биле чергелештир бүдүрүлгеде күш-ажылды организастаарын экижидери коллективтиг керээлерде көрдүнүп турар.

Социалистиг чарышты удуртурунуң деңнелин бедидерде профэвилелдериниң талазындан коллективтиг керээлерни чарган администрация болгаш профэвилели организациязының хүлээлгени күүседип турарын хүн-бүрү хынап турары чугула.

Профэвилелдериниң кудуку организациялары-биле дириг харылзааны быжыглаваанда, ол черлерниң ажылдакчыларынга профэвилелдериниң область организацияларының талазындан практиктиг дузаламчы чокка, оларны өөретпээже социалистиг чарышты удуртурун экижидери, социалистиг чарышты шын организастаары чедип алдынмас деп үүвени билир херек.

Большевикчи шүгүмчүлелди болгаш бот-шүгүмчүлелди калбартыр болза, үүгле ынчаарда социалистиг чарыш хөгжүп шыдаар болгаш түннелдиг болур. Шүгүмчүлелди болгаш бот-шүгүмчүлелди калбартырының трибуназы болза, бүдүрүлгениң чөвүлел хуралы болур. Социалистиг чарыштың хөгжүлдези-биле чергелештир бүдүрүлгениң чөвүлел хуралдарының ужур-дузазы улгадып турар. Үүге дээрге, аңаа ажылчыннар чаа-чаа айтырыгларны идип үндүрүп, ажылды экижидер талазы-биле өртектиг саналдарны киирип турар.

Бистиң областың бүгү профэвилелдериниң организацияларының бир дугаар сорулгазы — массалыг тайылбыр ажылын улам калбартыры, бүдүрүлгелернің, МТС-тернің, совхозтарның, транспорт организацияларының коллективтериниң хүлээнип алганы социалистиг хүлээлгелерни күүседириниң херээн удуртуру болур.

Культура-чырыдыышкын ажылдакчыларының область чөвүлел хуралы

Культура-чырыдыышкын ажылдакчыларының бир дугаргы область чөвүлел хуралы бо чылдың февраль 5-тиң кежээзинде Кызыл хоорайның культура бажынынга ажытынган. Аңаа «Чурттакчы чоннуң ортузунда политиктиг болгаш культура-массалыг ажылдың байдалы болгаш ону экижидер хемчеглер дугайында» ВКП(б) обкомунуң пропаганда болгаш агитация килдизиниң эргелекчизи эш Курбатский илеткел кылган.

Чөвүлел хуралдың ажылында областың бүгү-ле районнарының клубтар, библиотекалар, кызыл өглер эргелекчилери, культура бажынларының директорлары, кино ажылдакчылары, районнар солуннарының редакторлары, ВКП(б) райкомнарының пропаганда болгаш агитация килдистериниң эргелекчилери, ВЛКСМ райкомнарының секретарьлери база Кызыл хоорайның хөй-ниити организацияларының төлээлери киржип турар.

Чөвүлел хуралдың киржикчилери февраль 6-ның хүнүнде тус-тус адырлар аайы-биле секциялыг хуралчыгаштарны эртирип хүнзээн. Февраль 7-ниң хүнүнде чөвүлел хурал бодунуң ажылын уламчылап, эш Курбатскийниң илеткелиниң талазы-биле санал бериишкини эгелээн.

Күш-ажылда көдүрлүүшкүн болгаш чогаадыкчы чорук

Бүгү тудуг-монтаж ажылдарының улам өзүп орар хемчээли үүгле коллективтиң улуг күжениичкинин эвес, харын күш-ажылды рационализастап, ажылдың организациязын эчизинге чедир болбаазырадып билирин негеп турар.

Улуг тудугнуң эн-не харыысалгалыг участогу—суг күжү-биле ажылдаар станцияның турар онгарында чыырткышты эн-не дүрген темпи-биле дерип турар. Ол чыырткыш часкы суг улгадыышкынының үрегдекчи күжүнден онгарны камгалаар. Хүндүс, дүне-даа, соокта, хат-дүвү аразында-даа — ында ажыл чаңгыс минута-даа соксавас.

Эш Леоновтуң звенозу черже чоончоон демирлерни хап киирип турар. Стахановчулар улуг аар-бергелерни тиилеп турарлар. Эштип чоруур копёрлар (черже үүве киир кагар улуг машина) суг кырынга хостуг шимчеп чоруур ужурлуг, ынчалза-даа Волга ам дош-биле шыптынып алган, ынчангаш копёржулар үүгле Волганың дашталчак дүвүнче калбак каннар киир кагар эвес, харын дошту үттеп эртип, орук кылыр ужурга таварышканнар. Ындыг нарын байдалдар турза-даа, ол звено хүннүн-не бүдүн чартык норманы күүседип турар. Дош кезери-биле копёржулар херексел чогаадып алганнар. Ол херексел улуг хоорзада аразы 10—12 сантиметр кылдыр быжыглап каан элээн кезек хос демирлерден тургустунган.

Котёлдардан үнген бус улуг хоорза тавараашы, ында тудуштурган демирлерже кирер. Ол демирлер изиг бергеш дошту чип кире бээр.

Волга ындында ыракта копёрларның даажы дыңналып турар. Беш тонна тензилиг маскаларның согуушкуннарының даажы үзүк чок чаңгыланып турар чаңгыс диңмит апаар, канчаар-даа аажок улуг «Пятилетка» деп довурак эжер машина Волганың даштыг дүвүнче шургуп кирип, шупту 43 хымыштары-биле ээлчештир, хем дүвүнден аар довуракты көдүрүп үндүрүп турар. Ол довуракты чыырткышче аппарып салып турар. Аяс, чылыг хүннерде «Пятилетка» 5 муң ажыг кубометр довуракты уштур. Ынчалза-даа соск эгелээни-биле кады ындыг чылыг хүннер эвээш апарган. Хонук дургузунда үүгле 13 шак ажылдаар апаар турган. Хонуктуң өске кезиин машинаның дона бээри-биле демиселге эртирер апарган. Дош улуг шаптык апарган. Үүве эжер кылдыр тургускан нарын машинаның шимчээр кезектерин дош быжыы-биле туда бээр турган.

Экипажтың начальниги — дуржулгалыг суг механизасчызы Е. А. Добровольский машинаның дона бээринден камгалалдың хемчээн ажылдап кылган. Эжикчи раманың бүгү үстүнде кезиин калбак ыяштар-биле, раманың иштики кезиин бус-биле чылыдарының бөдүүн аргазын ол саналдаан. Ам чер эжикчизи машина хонукта 20 ажыг шактар дургузунда ажылдап турар. Соок аңаа коргунчуг эвес апарган.

Дош чер снарядтарынга база хөй-хөй шаптыктарны ужураштырып турган. Суг механизациязының төлевилел чогаадылга конторазының бөлүк ажылдакчылары инженер Ф. П. Алексеевтиң удуртулгазы-биле долганып тургаш ажылдаар машинаны тургускан. Шак ындыг машиналар кандыг-даа соокта ажылдап болур. Довурак казар талазы-биле улуг ажылдар кыжын чорутунмас дээр бодалдар шуут буступ дүшкен. Чорутунар-дыр! Мооң шынын «Куйбышевгидростройга» көргүскен. Канчаар-даа аажок улуг күчү-шыдалдыг чер снаряды ында ам бир ай ажыг ажылдап турар. Шак дургузунда ол 1000 кубометр довуракты уштуп турар.

Улуг багермейстер Аксеновтуң, багермейстер Вашуриннин ээлчеглери боттарының онаалгазын соок хүннерде безин 2—3 катап ажыр күүседип турар.

В. КУСТАКОВ,
СЭТА-ның тускай корреспондентизи.

Эртемдээннериң механизаторлар-биле кады ажылдажылгазы

КИЕВ. Украинаның көдээ ажыл-агыйны механизасчыдарының эртемшинчилел институдунуң ажылдакчылары Киев областың Катеринопольск МТС-тиң механизаторлары-биле сырый харылзааны үш чыл иштинде тудуп турар.

Бүдүрүлге чедиишкиннериниң дугайын чугаалап турар Катеринопольскиниң механизаторларының чагаазын эртем чөвүлели чугаалажып көрген. Институттуң ажылдакчыларының үргүлчүлелдиг чогаадыкчы дузаламчызының ачызында станцияның коллективи социалистиг хүлээлгезин—тракторлар болгаш өске-даа машиналарның септелгезин январь 20-де алдарлыы-биле күүседип, септелгениң бот-өртээн канчаар-даа аажок чиигеткен.

Катеринопольскиниң МТС-зи Украинаның механизаторларының школазы болу берген. Маңаа республиканың янзы-бүрү МТС-териниң он-он төлээлери чораанар.

Институттуң ажылдакчыларының чогаадып кылганы кезектерни станцияның он-он машиналарында шенеп турар. Ооң иштинде — чаа арга ёзугаар каңналыышкынны эрткен трактор коленчатый валы бар.

(СЭТА).

Часка чедиишкинниг ужуражыр

Механизаторларның хүлээлгелери

Кызыл районда машина-трактор станциязының механизаторлары 1951 көдээ ажыл-агый чылында салдынган сорулгаларын чогуур өйүнде шевергин күүсеткеннер. Тодаргайларга: часкы чер аңдарылгазын планындан 1445 гектарны ажыр, ылаңгыя чажып тарыырының планын 140 хуу күүсеткен. Ол ышкаш чайгы черни 1200 гектарны аңдарар турган, 1357 гектарны колхозтарга чарып берген. Олар күску аңгыс аңдарылгазын база-ла ыракта ажыр күүседип, ылаңгыя комбайн-биле дүжүт ажаап алырын планда көрдүнгенинден 886 гектарны хөйнү күүсеткен.

Ажылдың эрткен чылдагы чедиишкиннерин быжыглап, аңаа даянмышаан, 1952 чылда оон-даа артык тиилелгелерлиг болурунга МТС-тың механизаторлары хынамчалыг белеткенип турар. Күш-ажылдың организастыг чурумун эки тургускан, социалистиг чарыш үүгле бригадаларның аразында эвес, харын ботхүлээлгелер септекчи механизатор болгаш аңаа холбашкан коллективтин бүгү кежигүннерин хаара туткан. Кижи бүрү онаашкан ажылы дээш чүткүлдүг демисежип турар.

Механизаторларның чаңгыс эпсеткилдиг кызымак ажылының уламындан МТС капитал септелгелиг 6 трактордан 5, үүрмек септелгелиг 11 трактордан 4 ам шуут белен болган. Ол ышкаш тракторнуң 16 сеялкаларын шуптузун, 17 андазыннардан 10-ну, 8 культиватордан 4-түү септээн.

Коллективтин чоокта чаа болган хуралынга амгы кылдынып турар 8 тракторларның септелгелерин Совет Армияның хүнүнге белек кылдыр февраль 20-де доозарын механизаторлар хүлээнген. Ол ышкаш 1952 чылдың часкы хову ажылынга бүгү белеткелдерни март 1-де бедик шынарлыг бүрүн дооскан турарын коллектив ол хуралынга база хүлээнген.

Коллектив ол сорулгазын Төрээн чуртунуң мурнунга ак-сеткилдиг чогуур өйүнде күүседип шыдаар. Кылдынган ажылдарның шынары эки, ылаңгыя эш Буданаевтиң мотор септээр бригадазы 9 мотор кылган, оларда кандыг-даа четпестер илеревээн. Ол ышкаш эш Таржааның септелге бригадазы тракторларының ужун дооскан, арткан 2 тракторну февраль 15 бетинде кылып дүжаары-биле хүлээнген, өске бригадаларга мурнатпас дээш ажылдап турар.

МТС кадр талазы-биле четчир кылдыр хандыртынган. Оларда Поздеев Иван, Лама Ламажык, Балеев Анатолий, Чылбак Сарыг-оол ышкаш мергежилдиг механизаторлар дыка хөй.

Амгы үеде кадрларның политиктиг болгаш техниктиг билиин бедидеринге угланган хемчеглер база багай эвес чоруп турар. Коллективте тургустунган 17 кижи дыңнакчылыг политшколадан ангыда, кадрларны катап өөредир сорулга-биле организастатынган неделя санында болуп турар кежээки бөлүмнер, агрономия өөредилгелери доктаамал ажылдап турар. Ол ышкаш үүгле январь айда безин лекцияларны 5 удаа организастаан, беседалар, солун номчулгалары болгаш кино чурук коллективке үргүлчү болуп турар.

Кызыл районда машина-трактор станциязының ажылында ол бүгү чедиишкиннер болза, механизаторларның аразында социалистиг чарыштың калбарганындан болгаш оларның кызымак түннелдиг күш-ажылындан болган.

Бирги бригаданың белеткели

Чөөн-Хемчик районнуң Хөндергей сумузунда «Кызыл тараачын» колхозтуң бир дугаар хову бригадазының бригадири эш С. Санчап эрткен ноябрь айда бригадизе кирген-инден эгелээш, бригаданың 80 ажыг кежигүннерин күш ажылга чүткүлдүг, чаңгыс эп-сеткилдиг коллектив кылдыр баштап турар.

Ук бригада часкы тарылга ажылынга кужениишкинниг белеткелди чорудуп турар. 27 тонна өдекти, 10 тонна хүлдү тарылга шөлүнге төккен. Ол ажылга 66 харлыг колхозчу Агбаан-оол кончуг кызымакай ажылдап турар. Ооң ыңай бригада 8 андазынны, 9 илиирни, 3 тергени, үрезин дажыыр 3 хааржакты, 20 хомутту септеп дооскан.

Бригадир бодунуң сагынгыр угааны-биле трактор болгаш аъттың чаштырар машиналарын бүрүн септээш, ону сөөртүр принцепти мынчаар таарыштырган: дооразы 9 метр ыяшты үш дугуйлуг кылдыр кылгаш, ийи кыдыынга тракторнуң чаштырар машиналарын, ортузунга аъттың чаштырар машиназын кожар. Ынчангаш бир чоруурда 11 метр хемчээлдиг черни чажып эртер кылдыр таарыштырган. Бо болза, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн дыка бедидер.

Бригадир эш Санчап бригаданың кежигүннерин кышкы үеде артельдиң өске ажылдарынче база организастап турар. Чижээ, тудуг материалын белеткээр ажылда 18 кижи 58 кубометр чудукту сөөртүп эккелген. 28 кижи 800 кубометр токпак ыяшты белеткээн.

Часкы тарылганы кыска хуусаада организастыг, бедик шынарлыг эртирер дээш белеткел ажылын бригада уламчылап турар.

В. САНЧИ.

Тыва автономнуг областа хөй уругларлыг иелерни „Иениң алдары“ орденнер-биле болгаш „Иениң медали“ медальдер-биле шаңнаар дугайында

РСФСР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Чарлыы

(Төнчүзү. Эгези № 24, 25 солуннарда).

Беш уругларны төрээн болгаш кижизиткен иелерни „Иениң медали“ медальдин II чергези-биле

1. **Аракчаа** Биче-Уруг Донгаковна — Бай-Тайга районнуң райпо ажылдакчызы.
2. **Атол** Сержинмаа Нордак—Чаа-Хөл районнуң Чаа-Хөл сумузунда өг-бүле ээзи.
3. **Бады-Хөө** Сумбаа—Шинимейевна — Кызыл районнуң Көк-Тей сумузунда өг-бүле ээзи.
4. **Бучайган** Арышпаа Хуру — Барыын-Хемчик районнуң Кызыл-Мажалык суурда өг-бүле ээзи.
5. **Глушкова** Александра Сергеевна — Чаа Хөл районнуң Кара-Суг суурда өг-бүле ээзи.
6. **Гоголь** Анна Яковлевна — Туран хоорайда өг-бүле ээзи.
7. **Докбит** Серенмаа Тюлюшовна — Өвүр районнуң «Совет Тыванын 5 чыл ою» колхозунуң колхозчузу.
8. **Долбан** Хандываа Дүгерчап — Чаа-Хөл районнуң Кара-Суг суурда өг-бүле ээзи.
9. **Донгак** Ичин Алдайовна — Чөөн-Хемчик районнуң Хөндергей сумузунда өг-бүле ээзи.
10. **Донгак** Шуужук Араажыовна — Чөөн-Хемчик районнуң «Кызыл тараачын» колхозунуң колхозчузу.
11. **Дурновцева** Екатерина Николаевна — Бай-Тайга районнуң Тээли суурда өг-бүле ээзи.
12. **Есюнина** Вера Константиновна — Чаа-Хөл районнуң Кара-Суг суурда өг-бүле ээзи.
13. **Имитей** Салчак Чанзановна — Бай-Тайга районнуң Тээли суурда өг-бүле ээзи.
14. **Канчыыр** Шоваа Кастыкайовна — Барыын-Хемчик районнуң Кызыл-Мажалык суурда өг-бүле ээзи.
15. **Куулар** Барынмаа Узун-оол-овна — Чөөн-Хемчик районнуң Хайракан сумузунда өг-бүле ээзи.
16. **Куулар** Чысынмаа Дочуновна — Өвүр районнуң Саглы сумузунда өг-бүле ээзи.
17. **Кыргыс** Долгарбаа Седеновна — Өвүр районнуң «Совет Тыванын 5 чыл ою» колхозунуң колхозчузу.
18. **Маадыр-оол** Хорлуу Даваановна — Өвүр районнуң Дус-Даг сумузунда өг-бүле ээзи.
19. **Манихөө** Седепей Маадыевна — Кызыл районнуң Чкалов аттыг колхозунуң колхозчузу.
20. **Матпаа** Донгак Санчап — Барыын-Хемчик районнуң Кызыл-Мажалык суурда өг-бүле ээзи.
21. **Монгуш** Дотпа Балбаровна — Өвүр районнуң Хандагайты сумузунда өг-бүле ээзи.
22. **Монгуш** Кызыл-Кат Хургулековна — Чөөн-Хемчик районнуң «Кызыл тараачын» колхозунуң колхозчузу.
23. **Монгуш** Оржунмаа Чамыановна — Өвүр районнуң Хандагайты сумузунда өг-бүле ээзи.
24. **Монгуш** Тана Сержегеровна — Чөөн-Хемчик районнуң «Кызыл тараачын» колхозунуң колхозчузу.
25. **Ооржак** Манмаа Ондарооловна — Чөөн-Хемчик районнуң Жданов аттыг колхозунуң колхозчузу.
26. **Оржунмаа** Төгүс-оол Мызыйлаа — Барыын-Хемчик районнуң Кызыл-Мажалык суурда өг-бүле ээзи.
27. **Папын** Көк-кыс Көпкүй-оол — Барыын-Хемчик районнуң Кызыл-Мажалык суурда өг-бүле ээзи.
28. **Салчак** Анна Ширп — Бай-Тайга районнуң Тээли суурда өг-бүле ээзи.
29. **Салчак** Хүрлүл Борбаколовна — Бай-Тайга районнуң «Дөн-Терек» колхозта өг-бүле ээзи.
30. **Сарыг-оол** Саргит Чыргаловна — Бай-Тайга районнуң Тээли сумузунда өг-бүле ээзи.
31. **Сат** Алдынсуд Чүлдүмовна — Чөөн-Хемчик районнуң «Кызыл тараачын» колхозтуң колхозчузу.
32. **Сат** Дижит Ламаевна — Чөөн-Хемчик районнуң Сталин аттыг колхозунуң колхозчузу.
33. **Сат** Дыйдаа Самдановна — Чөөн-Хемчик районнуң Хөндергей сумузунда өг-бүле ээзи.
34. **Сарыглар** Ичин Унучоковна — Чөөн-Хемчик районнуң «Кызыл тараачын» колхозунуң колхозчузу.
35. **Седенчап** Түлүш Селикпаа — Чаа-Хөл районнуң Үрбүн сумузунда өг-бүле ээзи.
36. **Сендажы** Чамдай Балдан — Чаа-Хөл районнуң Кара-Суг суурда өг-бүле ээзи.
37. **Сотба** Даваа Маскыровна — Чөөн-Хемчик районнуң Жданов аттыг колхозунуң колхозчузу.
38. **Федулова** Евдокия Александровна — Туран хоорайда промкомбинаттың ажылдакчызы.
39. **Хаа-Хөө** Билчит Уртунай — Бай-Тайга районнуң Сталин аттыг колхозунуң колхозчузу.
40. **Хомушку** Саглай Санчыовна — Бай-Тайга районнуң Көп-Сөөк сумузунда өг-бүле ээзи.
41. **Чолдайган** Салчак Амирбитеовна — Бай-Тайга районнуң «Победа» колхозунуң колхозчузу.
43. **Чыпсын** Номчет Лопсановна — Өвүр районнуң Хандагайты сумузунда колхозчу.
44. **Шоваа** Монгуш Самыра — Барыын-Хемчик районнуң Кызыл-Мажалык суурда өг-бүле ээзи.
45. **Шойгу** Салчак Бораховна — Бай-Тайга районнуң Тээли сумузунда өг-бүле ээзи.

РСФСР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы
М. ТАРАСОВ.

РСФСР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Секретари
И. ЗИМИН.

Москва, 1951 чылдың декабрь 31-де.

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ

Өвүр районнуң партия конференциязы

Өвүр районнуң партия конференциязы болуп эткен. Отчёттуг үениң иштинде ВКП(б) район комитединиң ажылының дугайында илеткелди ВКП(б) райкомунуң секретари эш Марташ кылган.

ВКП(б) ТК-ның болгаш обкомунуң хүн-бүрү удуртулгазы-биле Өвүрнүң большевиктери болгаш ажылчы чоннары 1951 чылда ажыл-агый, культур тургузуушкунунуң адырларында биче эвес чедиишкиннерни чедип алганнар. Районнуң арат ажыл-агыйлыгларының 66,2 хуузу колхозтарже кирип, сууржуң амыдыралынче шилчип эгелээн. 1951 чылда колхозтарда чуртталга бажыңнарының, мал кажааларының тудуунуң, ниитилештирген малды өстүрериниң күрүне планнары болгаш күрүнеге тараа дужаарының планнары күүсетингилээн.

Отчёттуг үениң иштинде районнуң партия организацияларының составы организас талазы-биле быжыгып, сан талазы-биле элээн өскен. Үстүнде демдеглетинген чамдык чедиишкиннерден аңгыда ВКП(б) Өвүр райкомунуң, ооң бюрозунуң хүн-бүрү практиктиг ажылчорудулгазында улуг четпестер болгаш алдагдалдар бар турганын районнуң партия конференциязының төлөөлери чөптүү-биле илередип шүгүмчүлээннер.

ВКП(б) райкомунуң секретарьлери турган эштер Кара-оол, Михайлов, бюро кежигүннери Негей, Матвеев олар ВКП(б) ТК-ның болгаш обкомнуң идегелин шуут утуп, арагалаар чорукче үргүлчү хандыгып, ажылынга харыысалга чокталып, партияның сагылга-чурумун каржызы-биле үреп турганын ВКП(б) обкомундан илереткеш, оларны кылып турган ажылдарындан дүжүрүп, хемчег алганын конференцияга келген төлөөлер чөптүг деп көргеннер.

Райкомнуң удуртулгазынга шак мындыг чурум чок, бюрократсыг, эрги арганың бар болуп турганы районнуң ажыл-агый, культур тургузуушкунунуң херээниң бурунгаар хөгжүлдезин дүргедиринге хора чедирген. Районнуң экономиказының кол үндезини — мал бажы 1951 чылда 10 хуу кудулаан. Төрүүр малдарның 40 хуузу кызыраан. Мал чеминге сиген белеткелиниң планын 300 хуу күүсеткен деп турган, а херек кырында хыналда кылган соонда үгле 28,9 хуу болган ийикпе, районнуң чамдык колхозтары болгаш хуу ажыл-агыйлыг өрегелери мал чеми-биле хандыртынмаан.

Эрткен чылдың эгезинде районнуң малының хөй кезии хуу ажыл-агыйлыг өрегелерге турган. Херек ындыг турда, ВКП(б) райкому болгаш райкүүском хуу ажыл-агыйлыгларның дугайында эвээш кичээнгей салган. Ынчангаш мал бажының кудулаашкыны хуу ажыл-агыйларда болуп турар.

ВКП(б) райкомунуң бюрозу партия эге организацияларының ажылын сула удуртуп турган болгаш оларга хүн-бүрүнүң практиктиг дүзаламчызын көргүспейн, эренгей хөй санныг доктаалдар үндүргенибиле кызыгаарлатынып келген. Райкомнуң бюрозу план ёзугаар ажылдавас, ээлчег чок хөй бюро хуралдары чыылдырар, эки белеткетинмээн айтыыглар чугаалажыр турган. ВКП(б) райкомунуң бюрозунуң доктаалдарын партия эге организациялары кончуг хожудап ап турар болгаш коммунистерниң чиити хуралдарынга танышпайн турарлар.

Отчёттуг үениң иштинде ВКП(б) кежигүнүнге үгле 7 кижи, а кандидадынга 6 кижи хүлээп алган. Аныяк коммунистер-биле ажылды багай тургусканының түүнелинде Санданмаа, Серен-оол, Норбужук, Биче-оол 1943 чылда кандидатка кирген хевээр.

Советтер ажылдарын ВКП(б) райкомунуң бюрозу сула удуртуп турар. Районда Советтер ажылчы чоннарның массалыг организациязы болур хүлээлгезин чедир күүсетпейн турарлар. Сумулар Советтериниң сессияларын доктаамал чыылдырбайн турар болгаш райкүүскомнуң, сумулар Советтериниң доктаамал комиссиялары ажылдавайн турарлар. ВКП(б) райкомунуң секретарьлери райкүүскомнуң ажылын удуртурунуң, ооң даргаларындан негелдени дыңзыдарының орнунга, чамдыкта оларның ажылын шуут холгаарлап, бүгү-ле ажыл-агый айтыыгларын боду шиитпирлээрин оралдажып, ынчангаш райкүүскомнуң ролюн болгаш авторитедин кудуладыр шын эвес практиканы хереглеп турар.

Ооң бир барымдаазы болза, районнуң төвү Хандагайты суурну сайзырадып, албан черлериниң болгаш хуу чурттакчыларның бажыңнарын крышалаар дугайында райкүүском чоокта чаа шиитпир хүлээп алган. Ол шиитпирни күүседирин организастаарын райком, райкүүском даргазы эш Айдын-оолдан негээр ужурлуг турда, ВКП(б) райкомунуң секретари эш Волчатов боду ук айтыыгже шуут командылап кире берген ужурунда райкүүском анаала ооң кыдыында кыстынып чыыдып калган.

ВКП(б) райкому комсомол, профэвилел болгаш оон-даа өске хөй-ниити организацияларының ажылдарынга хайгаарал салбаан болгаш оларны удуртулга-биле хандырбаан. Районнуң комсомол конференциязы комсомол райкомунуң ажылын база комсомол эге организацияларының отчёт-сонгулдалыг хуралдары 8 эге организацияларның ажылдарын багай деп демдеглээни ынчангаш таварылга эвес.

Районда профэвилелиниң 8 бөлүктери болгаш 2 комитеттери бар. Олар албан черлеринде ажылчын, албан хаакчыттарның күш-ажылын быжыглаар талазы-биле массалыг ажыл кылыр хамаан чок, харын профэвилелиниң кежигүннериниң дадывырын безин четче хавырып ап шыдавайн турарлар. Оларның ажылын области күрүне албан черлериниң профэвилелиниң обкому эң багай удуртуп турар. Өвүр районда мынчага чедир күш-культура болгаш спорттуң база ДОСААФ-тың организациялары тургустунмаан.

ВКП(б) райкомунуң бюрозу партияның болгаш Советтериниң удуртур ажылдарынга кадрлар шилиирин, оларны тааржыр ажылдарынга шын хуваап тургузар болгаш кижизидер ажылды багай удуртуп келген.

Отчёттуг үениң иштинде райкомнуң номенклатуразында кадрлардан 15 кижи ажылындан дүжүрткен. Кадрлар шилилгезин райком эки хынавайн турар ужурунда, чамдык суму Советтериниң даргаларында, садыг шугумунда, көдээ ажыл-агый органнарының харыысалгалыг ажылдарында чурум чок, арагачы кижилер киргилээн болгаш олар ам-даа бар. Олар партияның болгаш күрүненің хереэнге эвээш эвес хора чедирип турарлар. Кадрларны ВКП(б) райкомунуң бюрозу кижизидер ажылды боттандырарда чагырып дужаар, албадалдың аргазын хереглеп турган.

Ажылдакчы бүрүзүн үргүлчүнүн контролюнга тургузуп, оларның идей-теориялыг билиин болгаш практиктиг ажылга мергежилин бедидеринге тодаргай болгаш боттуг дузалажыр ажыл ВКП(б) Өвүр райкомунуң бюрозунуң ажылынга көзүлбейн турган. Активчилериниң теориялыг билиин бедидериниң чугула чери болур партия кабинеди ол районда амдыгаа чедир ажытынмаан, ооң хамык литературазын ВКП(б) райкомунуң пропаганда болгаш агитация килдизиниң эргелекчизи эш Достай бодунуң кабинединде шыгжап алган олурар. Район төвү Хандагайты суурнуң клубунда 800 ажыг янзы-бүрү номнар-биле хандыртынган ном саны бар. Оортан районнуң партия, совет актиччилери, райкомнуң секретарьлери, ооң килдистериниң эргелекчилериндан чаңгыс-даа кижи ном ап номчуваайн турар.

ВКП(б) райкомунуң чанында лекторлар бөлүүнүң ажылы ыракта чедимче чок. Политиктиг болгаш эртемниг билиглер нептередириниң область салбырындан чоруткан лекцияларны районнуң, областың иштики амыдыралы-биле холбаштырбайн ол-ла хевээр шуут номчуп эртип турар. Лекцияларның хөй кезии үгле район төвүнде болуп турар, район төвүнден ырак турар Саглы, Солчур, Чалааты сумуларының ажылчы чоннарының ортузунга барып шыырак билиглиг лекторлар, райком секретарьлери эштер Аржаалай, Марташ, Волчатов болгаш райкүүском даргазы эш Айдын-оол олар лекция номчуваайн турарлар. Районда партияның политөөредилгезиниң шынары куду деңнелде. Политшколаларда башкылап турар чамдык пропагандистерниң билии кошкак. Оларга консультацияны ВКП(б) райкомундан доктаамал чоруттайн турар. Саглы сумузунда политшколаның дыңнакчылары Сумуя, Чигир-оол олар пропагандистиң чугаалаан үүлдерин шиңгээдип алыр хамаан чок өөренип эрткен темазының адын безин билбес болган.

Районнуң партия конференциязынга келген төлөөлер база ВКП(б) райкомунуң секретарьлери эштер Волчатов, Аржаалай, райкүүском даргазы эш Айдын-оол олар — областың чамдык албан черлериниң удуртукчулары Өвүр районнуң ажыл-агый, культур-тургузуушкунунуң бурунгаар хөгжүлдезиниң хереэнге багай дузалажып турар — деп шүгүмчүлээннер. Эң ылаңгыя областың көдээ ажыл-агый эргелели (эш Цевменко), областың кадык камгалал килдизи (эш Сушков), областың улус өөредилгезиниң килдизи (эш Мозгов), областың харылзаа эргелели (эш Васильев) районну шыырак билиглиг специалистер-биле хандырбаан болгаш районда боттарының ажылдакчыларынга дуза көргүспейн, эренгей удуртуп турарлар.

Совет чазактың ачызында Өвүрнүң ажылчы чоннары колхозтарже кирип, сууржуң чуртталгаже шилчип турар үеде, социалистиг көдээ ажыл-агыйның мурнакчылары өзүп турар. Ындыг турбуже, «Тувинская правда» болгаш «Шын» солуннарның арынарында Өвүр районнуң ажыл амыдыралын кончуг эвээш бижип турар, редакциялардан кижилер келбейн турар деп шүгүмчүлээннер. Районнуң партия конференциязының төлөөлериниң бо шүгүмчүлелдерин болгаш дилеглерин областың албан черлериниң удуртукчулары өөренип көргеш, боттарының шугуму-биле дарый хемчеглер алыры чугула.

Районнуң партия конференциязының ажылы доозулган соонда, ВКП(б) райкомунуң бир дугаар пленуму болуп эткен. Пленум ВКП(б) райкомунуң бир дугаар секретаринге эш М. Д. Марташты, ийи дугаар секретаринге эш Волчатовту, райкомнуң секретаринге эш Аржаалайны соңгаан.

Эге организациялар секретарьлериниң семинары

ВКП(б) Чөөн-Хемчик райкому партия эге организацияларының секретарьлериниң практиктиг ажылга мергежилин болгаш политиктиг билиин бедидер дээш оларның семинарларын болгаш чөвүлел хуралдарын үргүлчү чорудуп турар. Чоокта чаа район төвүнге эге организациялар секретарьлериниң үш хонук хуусаалыг семинары болуп эткен. Анаа 12 эге организацияларның секретарьлери болгаш партия бөлүктериниң организаторлары база киришкен.

Олар болза, партийжи-организастыг болгаш партийжи-политиктиг ажылдарның кол-кол темаларын практиктиг ажыл-биле холбаштыр өөренип эткеннер. Семинарның киржикчилеринге, «партия хуралдарының ролю», «үндүрген шиитпирниң күүселдезин хынаары — организастыг ажылда кол үүл», «шүгүмчүлел болгаш бот-шүгүмчүлел — Совет ниитилелдиң шимчеликчи күжү-«коммунистерге партийжи даалгалар», «партийжи информация дугайында», «партияның организастыг ажылының дугайында», «пропаганда болгаш агитация ажылдарының хевирлери болгаш аргалары» деп темаларга болгаш өске-даа ол ышкаш ниити теоретиктиг темаларга лекциялар болуп эткен.

Ол семинарга «Большевик», Сталин аттыг, «Красный пахарь» колхозтарда партия эге организацияларының секретарьлери Дамбы-Сюрюн, Агбаан-Шыырап, Данзы-Белек олар эң эки өөренгеннер. Семинар болза, колхозтарны организас, ажыл-агый талазы-биле улам быжыглаар, партия эге организацияларының ажылдарын улам экижидер талазы-биле улуг ужур-дузалыг болган. Семинарның ажылынга партия райкомунуң секретарьлери киржип эткеннер.

К. БОРА-КӨЖЕ.

Кичээлдер шынарлыг чоруп турар

ВКП(б) Чөөн-Хемчик райкомунуң чанында партияның кежээки школазының 2-ги курзунуң өөредилгези бедик идей-политиктиг деңнелге эртип турар.

ВКП(б) төөгүзүнүң талазы-биле башкылап турар пропагандист эш Дилгижек семинар кичээлдер чорударының, дириг беседалар организастаарының аргазы-биле дыңнакчыларга ханы билигни берип турар.

Чоокта чаа «ВКП(б) төөгүзүнүң допчу курзунуң» Х бөлүүнүң талазы-биле семинар кичээл болган. Ол кичээлдиң эткен байдалы бүгү дыңнакчыларның сонуургалын көдүрген болгаш дыңнакчылар боттары база эки белеткелдиг келгеннер. Анаа эштер А. Биче-оол, Сарыг-оол, Тамбар, Торжап, Овус олар быжыг билиглиин көргүскеннер. Курстуң дыңнакчылары өөренген темаларын улам ханы шиңгээдип алыр сорулга-биле конспектилерни кылып ап турарлар.

П. ПИРЛЕЙ.

Чөвүлел хуралдың шиитпирин боттандырар

Чоокта чаа Сүт-Хөл районнуң колхозтарында мал ажылының тускай эртемниглери-биле кады колхозтарда мал фермаларының эргелекчилериниң катышкан чөвүлел хуралы болуп эткен. Чөвүлел хуралга 1951 чылда ВКП(б) ТК-ның болгаш Министрлер Чөвүлелиниң мал ажылының дугайында доктаалын канчаар боттандырып турарының дугайын чугаалашкан.

Чазактың үндүрген ол шиитпирин колхозтар ам-даа амыдыралда боттандырбайн турары хуралга илерээн. Малдың кыштаглаашкыны ам-даа чогуур негелдезинге чедир таарыштыртынмаан. Эң ылаңгыя Киров аттыг колхозта инек мал фермазының эргелекчизи Кертик-оол, мал эмчизи Чамбал олар хар улуг болуп, Кара-Хүүректигде бир бөлүк инек мал одар талазы-биле бергедеп турда мынчага чедир хемчег албаан.

Калинин аттыг колхоз хой малга чогуур үезинде чылыг, чырык, делгем кажааны белеткевээн. Ооң уламындан колхозтуң Кужур-Бажы деп черде Дажы-Доржунуң кадарган хоюндан үш баш хураган чидириглиг болган.

Мал бажын өстүрер деп улуг сорулга турбуже Жданов аттыг колхозтуң чылгы мал фермазының эргелекчизи Токур-оол, мал эмчизи Анай-оол олар колхоз баштаар черинге, район организацияларынга дыңнатпайн «брактаанывыс» ол дээш ийи боос белерни улуска өлүрүп чидирткен.

Колхозтарның мал фермаларының эргелекчилери кадарчыларның харыысалгазын бедитпес, малдың ажаалгазын хайгааравас чоруктан малдың бажындан когарал болуп турар.

Чөвүлел хуралдың киржикчилери малдың баш-даа, шынар-даа талазын эң эки деңнелге чедирер деп шиитпирлээн. Ынчангаш мал ажылын бедик деңнелге тургузарынче районнуң удуртур организациялары кичээнгейни салыры чугула.

С. СЕРИН-ООЛ.

—⊙—

Малчылар бөрү-биле демисежип турар

Танды районда улгатыр катыштырган Сталин аттыг көдээ ажыл-агый артелиниң малчылары, малдың хоралыг дайзыны — бөрү-биле үзүктел чок демисежип турар.

Колхозтуң малчылары партия эге организациязының секретари эш Мөмбей-оолдуң удуртулгазы-биле декабрьның 26-да эвилелдиг аглаашкын кылгаш бир кыс бөрүнү өлүрген. Ол ышкаш чылгычы Ондар Ымышпай болгаш 60 харлыг колхозчу Оюн Бадыжык олар бир-бир бөрүлерни январь айда өлүргеннер.

Малды бөрүге чидиртпесте малга улуг хайгааралды тургуспушаан, ооң дайзыны — бөрүнү чок кылыр чорук кол сорулга дээрзин колхозтуң малчылары болгаш анчылары эки билип, бөрү-биле демиселди улам дынзыдып турар.

А. ДАВАА.

КОЛХОЗ ТУДУУ

Тудуг ажылын эки чорудуп турар

ТЭЭЛИ. (Телефон-биле). Бай-Тайга районнуң Шуйда «Мурнакчы» колхоз (даргазы эш Кандан, партия эге организациязының секретари эш Адыг) колхоз тудуунуң планныг сорулгаларын күүседир талазы-биле районда мурнакчы ажылдыг колхоз болуп турар. Ол колхоз чуртталга бажыңнарының, мал кажааларының, бүдүрүлгениң болгаш культура-амыдыралдың тудугларын эрткен-даа чылын, бо-даа чылын эки чорудуп, үлегерлиг ажылдап турар.

Эрткен чылын ол колхозтуң тудуг бригадазы 15 чуртталга бажыңнары тудуп алыр планныг тургаш, херек кырында 16 чуртталга бажыңнарын тудуп алган. Бо чылын ол колхоз база 15 чуртталга бажыңнары тудуп алыр планныг, ынчаарга олар чыл эгезинден бээр бо кыска үениң иштинде 4 бажыңнарның ханаларын салып алган. Ынчангаш ол колхозта тудуг ажылы бедик темпилиг чоруп турар.

Колхозтуң тудуг ажылында боттарының бүгү күжүн үндүрүп, хүн нормаларын доктаамал ажыр күүседип үлегерлиг ажылдап турар болгаш ол талазы-биле тускай эртемнерни чедип ап турар эштер база бар. Чижээ, комсомолчу эш Х. Очур эрткен чылда үгле тудуг ажылынга ажылдап тургаш 394 күш-хүннерин ажылдап алган болгаш бодунуң хүн нормазын үргүлчү 135—140 хуу күүседип, шалыпчы ажылдап турар.

Ол ышкаш эш И. Халбаң эрткен чылдың май айдан эгелеп тудуг ажылынга киргеш, ол ажылдың арга-техниказынга дүрген мергежип эки ажылдааш 229 күш-хүннерин ажылдап алган. Эш Д. Чалзып 375 күш-хүннерин ажылдап алган болгаш бодунуң хүн нормазын үргүлчү 150—175 хуу күүседип турар. Эш К. Саны-Маадыр 360 күш-хүннерин ажылдап алган.

Колхозтуң тудугжулары чыл келген тудум-на чаа эртемнерни шиңгээдип ап турар. Олар ам чугайны болгаш тууйбуну боттары бүдүрүп ап турар болу берген. Эткен чылга чедир олар ол техниканы билбес турганнар. Ынчангаш колхозта эш Х. Иргек бригадирлээн тууйбу кылыр бригада эткен чылын кончуг эки түннелди көргүскен. Үүл дизе, олар 15 муң кезек тууйбу кылып үндүрер планныг тургаш, херек кырында 60 муң кезек тууйбуну бүдүрүп үндүргеннер. Ол болза, колхозтуң бодунуң хереглелинден дыка ашкан болгаш оон арткан тууйбуларны районнуң янзы-бүрү организацияларынга артыктап берген. Ол ышкаш олар 2 тонна чугай өртедир планныг тургаш, планын база-ла ыракта ажыр күүседип, 15 тонна чугайны өртедип белеткээн.

Бо чаа бүдүрүлгениң талазы-биле мастерге чедир депшип ажылдап турар эштер база бар. Чижээ, баштай анаа чугай өртедиринге ажылдап турган эш С. Дамбаштай ам сөөлгү үеде ёзулуг бедик мергежилдиг печник болу берген. Ол ийи-ле хонуктуң иштинде печканы салып тургузуп каар. Ол ышкаш тууйбу бүдүрүлгезинде ажылдап турар колхозчу хереэжен эш К. Бадына чаңгыс хүннүң иштинде 700—1000 чедир тууйбуларны хептеп үндүрүп турар.

Районнуң болгаш областың өске колхозтарының тудуг ажылдакчылары ол колхозтуң мергежилдиг тудугжуларының чаагай үлегер дуржулгазын шиңгээдип алыр чорук чугула.

С. КОМБУ.

Шынар дээш демисежир

Колхозчуларны чылыг, чырык, делгем бажыңнар-биле хандырып, сууржуң чуртталгаже шилчидер дугайында совет чазак дедир эгитинмес болгаш узун хуусаалыг чээлилерни берип турар.

Улуг-Хем районда Сталин аттыг болгаш «Кызыл тук» колхозтарның чуртталга тудугларының шынарын ап көөрге, чазактың ол берип турар дузаламчызының негелдезин ыраактала харыылап шыдавас деп чүве көстүп турар. Колхозчу кижи культурлуг чурттаар дээш чээлини алгаш, боду колхозка төлеп турар, а даштындан көөрге, чаа-даа болза негелде ёзугаар кылдынмаан бажыңга ол канчаар культурлуг чурттай бээрил? Акшаны алган үүве болганда колхоз баштаар чери үүгле сан сурбейн, эки шынарлыг кылып бээр хүлээлгелиг.

Сталин аттыг колхозта Доржу-Сюрюн, Чанып оларның чээли-биле туттуруп алган бажыңнары кижи чурттаар аргажок: соңга, эжик баштарында чудурук хос өдүп келир, ханазындан хүн өттүр дээп келир, амбар, крыша болгаш өске-даа чугула үүлдери кылдынмаан. Ынчаарга, ол колхозта чуртталганың 15 бажыңнарындан үүгле чаңгыс колхоз даргазы эш Өдүректиң бажыны бүрүн дөгеримчелиг болуп турар.

«Кызыл тук» колхозта чуртталганың 13 бажыңнарындан үүгле 2 бажың печкалыг, чугайлыг болуп турар.

Районнуң көдээ болгаш колхоз тудуунуң килдизиниң эргелекчизи эш Тауснев колхозтарга ховар барып, тудуг канчаар бүдүп турарының дугайында хыналда ажылын эки чорутпайн, айтыышкын суме бербейн турарындан бо бүгү четпестер уламчылап, харын чамдык колхозтарның баштаар черлери, бригадалары ону ажыглап, аянтээлеп чаңчыкканнар.

Тудугну айыткан төлевилел ёзугаар кылып алырының материал, техниктиг аргалары колхозтарда бар. Ам үүгле тудугнуң шынары дээш большевикчи демиселди чорударындан хамааржыр. Үстүнде ышкаш үүгле ханазы доозулган бажыңнарны колхозчулар хүлээп албас болза чогуур.

В. БЫШТАК-ООЛ.

Кижилерни өөретпес чогаалдың үнези чок

Сталинчы шаңналга четкен С. Щипачёвтуң «Павлик Морозов» деп поэмазында дөрткү классчы пионер Павка, пионерлерниң баштыны, бүгү суурнуң чырыдыышкын ажылының шимчедикчизи кылдыр көстүп турар. Ажылдың кадыы, дүннүң караңгызы ону коргутпас. Дайзыннарга сүртенчиг кижи апарган. Колхоз тургузуунуң идепкейлиг киржикчизи. Ону улус коммунист деп мактап турган. Шынап-ла ында коммунистиң соруу сиңниккен.

Совет чогаалчылар бистиң уругларывыска эң чаагай үлегерлерни тургускулаан. Олардан уруглар чижекти ап, шак ындыг болурун оралдажып турарлар.

Чогаалга шынныг амыдыралды бүзүредип көргүскен турар үүве болгай. Чаагай, чөптүг амыдыралга шаптыктыг үүлдерни, эрги чанчылды шүгүмчүлеп, амгы чаа үүвелер дээш дидим демиселчилерни шилип алгаш, чогаалчы болза, номчукчуларга алдарлыг бараалгаар ужурлуг.

Партия болза, амыдыралдың утка-шынарынче болгаш ооң шимчээшкининче сиңип кирбишаан, совет кижиниң эң дээре сеткил бодалын болгаш шынарын шилип албышаан, чыдып калган, хөлү эткен үүлдү сылба-шапышаан, планныыбиле, медерелдии-биле социалистиг ниитилелдиң кижилеричиң күш-ажылы-биле бистиң даартагы хүүвүс канчаар дарганнатынып турарын көргүзерин чогаалчыдан негеп турар.

Маадырны шилип алыры — чогаалчының қара туразы эвес. Чогаалчыга тургусканы партияның бо негелдези күүсетинер ужурлуг.

Сөөлгү үеде областың «Сылдысчыгаш» деп солунунуң арыннарында чогаалдар парлатынып турар. Ооң бирээзин көрээлиңер.

Январь 26-да үнген 5 дугаарлыг «Сылдысчыгашта» «Толя Кыргыстың дугайында» К. Кызыл-Эниктиң шүгүмчүлелин үндүрген.

Солун ону парлааш, уругларга үүнү саналдаар деп бодаан үүве? Толяда кижи илип алыр чаңгыс-даа үлегер чок, ол харын мындыг:

Толяның бир талазында, билир үүвези черле чок. Ийи талазында, кончуг сагынгыр, кажар. Башкының мурнунга са мегелээр. Шынап, оозун кончуг чечени-биле шоваалаң чугаалаар. Совет эртемни ол шоодуп турар. Эртемнерни билип алырда, улустуң харылзаазының чепсээ болур дыл эртемин инек, ыт дылы үүве деп бүзүредип турар. Ынчангаш чаңгыс хүн иштинде дөрт кичээлге багай демдек алган. Кичээл төнерге ол амыраан.

Социалистиг ниитилелдиң кижилеринге мындыг мөзүнү чыпшыр тудуп черле болбас ужурлуг. Совет кижилерни мегелеп, үш-үдүрүм кылдыр көргүзүп турган чогаалдарны шүгүмчүлээн үүве болгай. Ам кээп, уруглар солунунуң арыннарынга канчап бужар кижилер көстүп келгенил? Солун болза, школаларның амыдыралы-биле чоокшулаш эвес, ында пионерлерниң үлегерлиг ажылдарын билбес, ону сонуургавайн турар. Ооң ужурундан ындыг шоодуг-баштакты «кижизидикчи» ажылывыс деп «Сылдысчыгаш» санап турар-дыр.

Школага, класска, отрядка канналган коллектив турар. Ол коллектив эптиг ажылды чорудар, четпес аажыны шүгүмчүлээр ужурлуг. Толяда өннүктер чок, тенек болурга кадайлар ону сывыртап турар. Анаа башкылар хөй багай демдектерни анаа-ла үлеп берип турар. Сүртенчиг дүш дүжээш, ооң ол этинген. Бодап көөрге, Толяның этиннеринге хөй ниити болгаш школа эвес, демги мал-маган, крокодил, ыт суглар дузалаан ышкаш.

Шынында бистиң школаларывыста, чуртувуста ындыг, кижиниң көрүлгезинден дашкаар уруглар чок. Харын уругларны кижизидериниң кончуг улуг ажылдары чоруп турар болгай.

Четпестерии эдерде, ооң аргазы, ону кижиниң билингени, хораны бүзүрээни биске херек. Дуржулганы нептередири чугула. Бо үүлде кандыг-даа үүве айытпаан. Харын хөй-ниитиден дашкаарлатынган оол көстүр.

Солуннуң арнынга социалистиг ниитилелдиң эки кижилери, чаа амыдыралдың идепкейлиг эдилекчилери көстүр ужурлуг.

«Сылдысчыгаш» ону чыыдып шыдавайн турарын көргүзүп турары моон тодаргай-дыр.

А. БЕЛЕК-БАИР,

Кызылдың № 2 ортумак школазының директору.

Совет тургузуг

Барыын-Хемчик район Совединиң алдыгы сессиязы

Барыын-Хемчик район Совединиң алдыгы сессиязынга ажылчы чоннар депутаттарының күүсекчи комитединиң даргазы эш Чанзан-оол район Совединиң 1951 чылдың дургузунда кылган ажылының дугайында отчёт илеткел кылган.

Отчёттуг үениң дургузунда район Совединиң организас-массалыг ажылы элээн экижээнин илеткелчи демдеглээн. Район Соведи бодунуң сессияларынга, хуралдарынга политиктиг болгаш ажыл-агыйның чугула айтырыгларын чугаалажып, депутаттар болгаш доктаамал комиссиялар-биле ажылды дыка экижидип чоруткан. Оон ачызында эрткен отчёттуг үениң дургузунда ажыл-агый, культур тургузуушкунунга район шиитизи-биле эвээш эвес чедиишкиннерни чедип алган. Күрүнеге тараа болгаш дүк дужаарының планнарын район күүсеткен. Эрткен чылын үндүрген күрүне чээшкининиң тарадылгазынга районнуң ажылчы чоннары улуг көдүрлүүшкүн-биле киришкен.

Районнуң хуу ажыл-агыйларының 75 хуузу катышкан, 11 көдээ ажыл-агый артельдери районда тургустунган. Районнуң колхозтарының организас, ажыл-агыйы чылдың-на озуп, быжыгып турар. Колхозтарның тарылга шөлү дыка улгаткан. Ворошилов аттыг, Молотов аттыг колхозтар эрткен чылын күрүнеге тараа дужаалгазынга эң мурнакчы болган. Ол колхозтар күрүнеге тараа дужаар планнарын ажыр күүсеткеш, боттарын үрезиннер-биле доллур хандыртынган.

Ниитиниң продуктулуг мал ажылын хөгжүдериниң күрүне планы күүсетинген. «Күш-ажыл» болгаш «Кызыл сылдыс» колхозтар мал өстүрер планын дыка ажыр күүсеткеннер.

Көдээ ажыл-агый артельдериниң тудуг ажылы мурнунда чылдарга бодааргa элээн сайзыраан. Культура амыдыралдың тудуу, бүдүрүлге тудуу планындан ажыр күүсетинген.

1951—52 өөредилге чылында район школалары чүгээр белеткелдиг ажытынган. Чартык чылдың өөредилгезиниң шынары 86 хуу болган. Эрткен чылын бижикти биче билир болгаш билбес 400 хире кижилерни бижик өөренир бөлгүмнерге хаара тудуп өөреткен.

Үстүнде чедип алган чедиишкиннерден аңгыда четпес ажылдар бары илеткелден болгаш санал шүгүмүүледдерден илерээн. Район Соведиинден эгелээш суму Советтеринге чедир сессияларны доктаамал эвес чыылдырып келген. Чижээ, район Совединиң сессиязын чыл дургузунда 6 катап чыылдырар тургаш, үгле 5 катап чыылдырган. Ак болгаш Барлык суму Советтери сессияларны 3—4 катап чыылдырган. Чыл дургузунда ол болуп турган сессияларга депутаттар кончуг эвээш кээп, үгле активтериниң киржилгези-биле эртип турган. Эртип турган сессиялар баш бурунгаар белеткел чок, анаа шүгүмүүлел болгаш бот-шүгүмүүлел кончуг кызыы болуп турган.

Суму Советтери болгаш район Соведи ажыл планы чэ ажылдап, сессияның үндүрген шиитпириниң күүселдези дээш хыналда болгаш негелде ажылдарын чорутпайн келген. Депутаттар боттарының соңгутурган ажылчы чоннарының мурнунга отчёттарын бербээн.

Райкүүском суму Советтеринге практиктиг дуза көргүспейн турар болгаш оларның херек эргелелиниң хынкалдазын кылып көрбээн.

1951 чылдың дөртку кварталында райкүүском база-ла план чок ажылдаан. Оон ужурунда райкүүском бодунуң килдистериниң ажылын углап баштап удуртурунуң орнунга оларның ажылдарын холгаарлап кирип турган. Чижээ, план килдизиниң эргелекчизи Түм-оол 5—6 айлар иштинде сумулар үнүп сургакчылап келген. Орук-тудуг килдизиниң эргелекчизи Комбу бодунуң ажылын кылбайн турда райкүүскомнуң даргазы Чанзан-оол, оон оралакчызы эш Красный олар оон боттуг негелдени салбаан.

Эрткен чылдың дургузунда райкүүскомга дыка хөй негелде хомудалдар кирген, а оларның 47-зин харыылап бербээн.

Райкүүском болгаш сумулар Советтери доктаамал комиссияларның ажылын багай удурткан болгаш оларның ажылын хынап, илеткелдерин албаан. Чамдык суму Советтериниң даргалары ажылынга ээ-харыысалга чок болуп турган. Чижээ, Ак суму Совединиң даргазы Соксур-оол чоннуң ортузунга ажыл чорударының улуу, база хоойлу дүрүмнү камгалаарының улуу, оор кылып турган, бодунуң төрелдерин камгалап турган.

Часкы тарылгага белеткел районда ниитизи-биле багай чоруп турар. Үрезин уруушкуну хожудап турар болгаш урдунган үрезиннериниң шынары багай болуп турда районнуң көдээ ажыл-агый килдизи үүнү-даа көрбейн турар. База ол ышкаш часкы тарылганың чепсек-херекселдери септетинмейн турар болгаш тарылгага кирер аттарны тускайлап азыравайн турар. МТС-тин тракторларының болгаш кожулда чепсек-херекселдериниң септелгези оожум чоруп турар.

Районда мал ажылының талазы-биле хемчеглер база-ла дээре эвес чоруп турар. Малдың кызыраар чоруунга удур демисел багай чорутунган. Оон уъжун чамдык колхозтарның малы улуг чидириглиг болуп турар.

Суму Советтери колхозтар ажылын удуртпайн турар. Колхозтарның ажыл-агыйы кайы хире чоруп турарыл деп үвени суму Советтериниң даргалары сонуургап көрбейн турар. Харын колхозка кирер дээн араттарны янзы-бүрү чылдагааннар-биле саададыр үүлдер Кызыл-Тайга суму Совединге (даргазы Дамба) бар тургулаан. Ол ышкаш колхозтарда социалистиг чарыштың күүселдезин суму Советтери-даа, райкүүском-даа хынавайн турар. Оон хараазы-биле ажыл кылып шыдаар бүгү колхозчуларның 40 хире хуузу күш-хүнүнүң минимумун күүседип шыдаваан.

Бо үеде бистиң области кол айтырыг сууржулга болуп турда, районнуң колхозтарының сууржулгазы үгле 19 хуу чедип турар. Колхозтар тудуун сайзырадыры-биле берген узун хуусаалыг чээлиниң 11 муң рубль ажыглалга кирбейн хагдынган. Колхозтарга нарын херекселдер — стол, стуль, шкаф чергелиг чугула үүлдер кылыр черлер чогу-биле колхозчу бажыңнарның ишти өг иштинден дээредевейн турар.

МТС-тин талазындан колхозтарга багай дузалажып турар. Чер аңдарарда үгле сан сүрерин бодаардан башка, оон шынарын сүрбейн турар. Бо талазы-биле МТС директору, район Совединиң депутады эш Висляев кандыг-даа хемчег албайн турар.

Колхозчу кадрларны белеткен үндүрининче кым-даа кичээнгей салбайн турар. Колхозтарда агро-зоотехниктиг өөредилге үстүп турда, районнуң көдээ ажыл-агый килдизиниң эргелекчизи Ойдупаа ол чугула айтырыгны ийиги чергени кылдыр көрүп олурар.

Районнуң үлетпүр комбинадының ажылынга турган четпестерни узуткап, оон ажылын экижидип чорударындан, харын комбинатты хагган. Ол комбинатты ажыглалга киирериниң талазы-биле областың чурт үлетпүр килдизи болгаш райкүүском кандыг-даа хемчег чорутпайн турар.

Районнуң күүсекчи комитединиң талазындан районону багай удуртуп келгени-биле 177 уруглар школаже хаара туттунмаан. Школаларда өөредилге-кижизидилгелиг ажылдарның сула чоруп турганындан дыка хөй уруглар аалдарынче чанатаан. Ада-иелер-биле ажыл школаларда багай тургустунган. Бижик билбес чорукту узуткаарының улуг кампаниязы чоруп турда, улуг улус өөренир школаларны саазын кырында ажыткан, а херек кырында ажылдавайн турар.

Райкүүскомнуң ажылында моондаа ынай четпестерни санал берген депутаттар чидин-биле илереткеннер.

Илерээн четпестерни кыска хуусаада чок кылып, моон соңгаар райкүүскомнуң ажылын экижидип чорударынче угланган делгеренгей шиитпирни сессияга хүлээп алган.

Чаш малды менди камгалап турар

Чаа-Хөл районда «Бурунгаар» колхозтуң төрүүр шээр малдарын баш бурунгаар, таарымчалыг эки одарларда үзүп тургускан.

Амгы үеде колхозтуң шээр малының массалыг оолдаашкыны эгелээн. 1952 чылдың январь 20-ге чедир оолдаан 382 хой, өшкүден 386 анай, хураганнар менди ажаап алдынган.

Малдың чаш төлүн менди ажаап алырының талазы-биле кызымакай ажылдап турар малчыларның иштинде эш Додумаа төрээн 138 хойлардан 138 хураганнарны, төрээн 10 өшкүлерден 10 анайларны, эш Ойбаа төрээн 60 өшкүлерден 60 анайларны, эш Арапчор төрээн 58 хойлардан 58 хураганнарны, төрээн 7 өшкүлерден 7 анайларны менди камгалап алганнар.

Чаш малдарны чылыг кажаалар-биле болгаш таарымчылыг чемнер-биле хандырган.

Колхозта зоотехник эш Кызыл-оол малдың туружун үргүлчү кезип, мал чеминиң нормазын, одарларның планнаашкынын тургускан болгаш малчыларга зоотехника темаларынга беседаларны кылып берип турар.

У. ДИЖИТМАА.

—o—

64 харлыг чылгычы

Туранның «Кызыл тараачын» колхозунуң кежигүннериниң иштинден улустуң улуу-даа, эрези-даа ол деп оон үезин ашактарның чугаазы шынап-ла шын. Чүл дээрге, ол колхозтуң чылгы кадарчызы Маады Санчы ашак ам 64 харлыг. Ол чылгыны 1948 чылда хүлээп алган, ынчаарда ол үгле 37 баш мал хүлээп алган. Чылгычының кызымакай ажылдааны-биле чаңгыс-даа каражa когарал болбаан, ам ол чылгы 238 баш чедир өскен.

М. Санчы бо 4 чылдың дургузунда чылгыны кадарып келген болгаш чылгы малдың кышкы, чайгы одарларын чөп таарыштырып келгининден оон кадарган чылгызы үргүлчү семис, күштүг болуп келген. Бодунуң төрээн колхозунга бо чылын 68 аныяк аттарны ажыглап болуру-биле дужаап берген болгаш эмдик аттарны шанакка болгаш эзерге өөредир ажылдарны боду чорудуп турар.

Оон чыл бүрүде алыр ажыы улам-на өзүп, амыдыралы улам-на экижип турар. Эрткен чылын ажылдаан күш-хүнүнге авансылап алганындан аңгыда ам-даа 2 тонна ажыг тарааны болгаш 6000 рубльди ажыкка алыр деп турар.

Бо чылын оон чылгызында 75 төрүүр белер бар. Маады Санчының чугаалап турары болза: «75 төрүүр белерниң кулуннарын шупту менди доруктуруп, төрээн колхозумга 75 баш малды немей азырап бээр мен» деп турар.

А. ЭРТИНЕ.

Сүт-Хөл районга кино көргүзүүн экижидер

Ажылчы чоннарның коммунистиг кижизидилгезиниң херээнге совет уран-чүүл, хамыктың мурнунда бистиң кинофильмивис улуг рольду ойнаар деп чүвени кижи бүрүзү билир. Ол дугайында В. И. Ленин мынчап чугаалаан: **«Бүгү уран-чүүлдериниң биске эң-не чугулазы кино»**, база эш Сталин **«Кино болза, массалыг агитацияның эң чугула чепсээ»** деп айыткан.

Бистиң совет кинофильмнеривис болза, империалистиг араатаннарга чаа дайынның кыпсыкчыларынга бараан болуп турар Барыын Европаның капиталистиг чурттарының болгаш Американың кижи көөр хөнну чок, буурап дүшкен кино продукциязындан үндезин ылгалдыг. Чүл дээрге, ол совет кижилерни кайгамчык эки шынарларга, Төрээн чуртунга ынак, аңаа кызыгаар чок бердинген болурунга кижизидип, коммунистиг ниитилелди тургузары дээш тургузукчу ажылче улам сорук киирип турар.

Совет улустуң культурлуг негелдериниң болгаш техниктиг деңнелин соксаал чокка бедидер дугайында хемчег алыры кинофикацияның область эргелелиниң болгаш районнарның партия организацияларының бир дугаар сорулгазы болуп турар. Бистиң кадрларывысты шилип алыр, таарыштыр тургузар болгаш кижизидер ажылды үгле шын чөп тургускаш, көрүкчүлерге кино көргүзүлдезиниң шынарын экижидери чугула. Районда көжер киномеханиги эш Виктор Алдан-Маадыр сумузунга чаңгыс катап морлап келгеш, ийи хонукта моторун ажылдадып чадап кааш, дедир чоруткан.

Ол киномеханик өске-даа черлерге үгле чаңгыс «Башкы» деп кино чурук сөөртүп алган, оозун бакка-сокка үндүрүп чоруп турар боордан өске, «Кан солдат» деп чаа кыдат фильмни, «Аныяк гвардия», «Сталинград тулчуушкуну», «Эльбага ужуражыышкын», «Трактористер», «Кубань казактары», «Алдын сылдыстың кавалери», «Аныяк партизаннар» болгаш «Ленин Октябрьде» деп кинофильмнерни чон көөрүн кончуг күзеп турунда, оларны кончуг ховар көргүзүп турар.

Киномеханиктиң чедишкиниг ажыл-чорудулгазы ону «Главкино прокаттын» талазындан канчаар хандырып турарындан база улуу-биле хамааржыр. Ындыг болза-даа, «Главкинопрокаттын» Тыва область конторазы чаа-чаа киноларны областың кино точкаларынче тарадып, оларны көргүзериниң доктаамал планын кылбайн турарының ужурунда, чамдык черлерге кинолар үр үеде үнүп, чамдык черлерге мырыңай үнмейн турары тодаргай. Эвээшти тарадып турза-даа, олар кончуг озалдап кээп турар.

Районнуң культура-чырыдыышкын килдизи бодунуң ажылын кинодан аңгыланчак кылдыр тургузуп, көрген киноларны тайылбырлап чугаалажырын организаставайн турар. Кино эгелээриниң мурнуу чарыында оон утказының тайылбырын кайы-даа черниң шугуму-биле чорутпайн турар. Ол чугула ажылга көдээ интеллигенцияны: башкыларны, агрономнарны, эмчилерни киириштирбейн турар.

О. АЛЕКСАНДР,
Алдан-Маадыр өге школаның башкызы.

Чагыдылганы чогуур өйүнде чедирер

Улуг-Хем районнуң харылзаа конторазы чоннуң бижиткен солуннарын болгаш сеткүүлдерин ээлеринге четче чедирип бербейн турар.

1952 чылдың төп болгаш область солуннарының база сеткүүлдериниң дыка хөй чагыдылгаларын Шагаан-Арыг хоорайда чеди чыл школазының башкылары болгаш өөреникчилери чагыдып алганнар.

Оларның иштинде хөй кижилер чагыткан солуннарын четче албайн турар. Башкы Дүпшүң чагыдып алган «Тувинская правда» солунун январь 13-ке чедир үнгенин, башкылар Тукежек, Набатова олар «Пионерская правда» солуннуң 1—2 дугаарларын чедир албааннар. Өөреникчилериниң бөлгүмнежип чагыдып алган «Сылдысчыгаш» болгаш «Тыванын аныяктары» солуннарын база-ла четче эккеп бербейн турар.

Чагылганы бижидикчилерге чогуур өй-шаанда четче чедирип бээри харылзаа ажылдакчыларының хүндүлүг хүлээлгези дээрзин Шагаан-Арыгның райхарылзаа конторазының ажылдакчыларынга билиндирзе чогуур.

В. ПЕТРОВ.

ДЕЛЕГЕЙНИҢ СТАЛИНЧЫ ШАҢНАЛДАРЫНЫҢ ЛАУРЕАТТАРЫ

Икуо Ояма

Японияның ортулукта турар байдалын ажыглап алгаш, монархиялыг япон реакция болза, япон улустуң демократтыг шимчээшкинин делегейден тускайлаарын болгаш араатанзыг национализмниң хоранын ол улуска чаңчыктырарын оралдажып чораан. Японияның реакцылыг дээди кижилериниң чанчыл болган ол политиказын Японияның дүжүп бериишкининиң соонда америк эжелел эрге-чагыргалары долузу-биле боттарында алганнар. Тайбың болгаш демократия дээш демисежип турар япон организациялар биле бүгү-делегейниң политиктиг, профэвилел болгаш хөй-ниити катыжыышкыннарының арызынга сырый харылзааларны болдурбас дээш америк эрге-чагыргалар база кичээнгейлиг хынап турарлар.

Ынчалзажок, япон улустуң эң дээре төлээлекчилеринге удур полицейжи өлүрүүшкүнү чорудуп турза-даа, монархиялыг япон реакция-даа, ол ышкаш америк эжелекчилер-даа боттарының сорулгазынга чедип шыдаваннар. Япон улусту олар даштыкы делегейден тускайлап шыдаваннар. Япон улустуң тайбың болгаш демократия дээш демиселинин депшилгелиг бүгү кижи төрелгетениң демисели-биле сырый бузулбас харылзаазының бирги дириг херечизиниң бирээзи «Улустар аразында тайбыңны быжыглаары дээш» деп 1951 чылдың бүгү делегей талазы-биле Сталинчы шаңналының лауреады профессор Икуо Ояма болган.

Тайбың талалакчыларының Варшавага болуп эрткен Ийиги Бүгү-делегей конгрези Икуо Ояманы Японияда миллион-миллион тайбың талалакчыларының төлээлекчизи кылдыр Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң составынга соңгаан. Соңгулдаларны Икуо Ояма боду чокка эртирген, үге дээрге, Иосиданың чазаа болгаш америк эжелел эрге-чагыргалары хоочун профессорнуң чурттан үнүп чоруурун төпшээревейн, тайбың талалакчыларының Парижке болган Бирги Бүгү-делегей конгрезинге япон төлээлер-биле кады баарынга аңаа шаптыктап турганы ышкаш база-ла чурттан ону үндүрбейн барганнар. Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң составынга, а оон соонда тайбың талалакчыларының бүгү-делегей шимчээшкинин удуртуп турар ол төп черниң Бюрозунга Икуо Ояманы соңгаан чорук, япон реакцияның болгаш оон америк чаякчыларының япон улусту тускайлаар болгаш ону катап төрүтүнүп турар агрессчи национализмниң чемижи кылыр күш чогун херечилээн.

Бүгү делегейниң Сталинчы шаңналдарының талазы-биле Комитетче чоруткан бодунуң телеграмма-зында «ол шаңналды үгле мээң бодумга бергени ол эвес, империализмге удур 30 ажыг чылдарда демисежип келген бүгү япон улуска бергени ол деп үвени миннирге өөрүнчүг-дүр» деп Икуо Ояма сагыш-сеткилиниң ханызындан өөрүп демдеглээн. Тайбың болгаш демократия дээш демиселге каңналган кайгамчыктыг демиселчиниң бо сөстеринде оон кол-ла шынары — бодунуң улузунга ханы ынакшылы, оон демократтыг күштеринге бүзүрели, улус-биле үзүлбес харылзаазы көрүнчүкте дег тодаргай илерээн. Бодунуң хөй чыл дургузунуң хөй-ниити ажыл-чорудулгазын Икуо Ояма болза, улустуң эрге-ажыктарынга, Японияның хөгжүлдезиниң тайбың, демократтыг оруу дээш демиселге бараан болдурган.

Он-он чылдарда полицейжи өлүрүүшкүнү кылып келгениниң дургузунда япон улустуң тайбың болгаш демократияже чүткүлүн япон реакция базып шыдаваанының эвээш эвес чылдагааны база Икуо Ояманың алдар хавыяазы болуп турар. 1926 чылда-ла Икуо Ояма ынчан чаа тургустунган япон ажылчын-тараачын партияны баштап турган. Ол партияның сорулгазы болза, япон империализмге болгаш чуртка тергиидеп турган монархия полицейжи ёзу-чурумга удур демисежири турган. Маньчжур шериг калчаалыг чоруктуң эгелээнинин соон дарый баштайгы халдаашкынарны, япон реакция Икуо Ояманы болгаш ажылчын тараачын партиязынга турган оон өөнүктеринче угландырганы ынчангаш таварылга эвес. Ояма даштыкыже дезип үнер ужурга таварышкан, ынчалза-даа фашистиг диктатураның коргунчуг үезинде чурттап, дзайбацу бөлүүнүң чилби хөреңгитеннериниң эргежыы дээш ханын төп турган бодунуң улузундан оон бүгү бодалдары даштыкыга-даа оспакталбайн турган.

Япон улустуң Икуо Ояма ышкаш шак ындыг төлээлекчилериниң кайгамчыктыг ажыл-чорудулгазы халас барбаан. Япон реакционерлер болгаш америк империалистер канчап-даа турза, чепсектиг Япония чылча шаптырган соонда Японияның демократтыг шимчээшкини улам күштелген. Чуртка демократтыг профэвилел шимчээшкини өөскүп үнүп, херээженнериниң болгаш аныяктарның, эртем болгаш уран чүүл ажылдакчыларының демократтыг хөй санныг организациялары тургустунгулап келген. Японияның катап чепсегленишкинин болдурбас, Японияның хөгжүлдезин тайбың, демократтыг орукче киирер деп чаңгыс сорулга оларны удуртуп турган. Бодунуң бүгү дуржулгазын, билиин болгаш күжүн япон улустуң чаагай чоруунга бээри-биле Икуо Ояма төрээн чуртунче ээп келген.

Демиселге чаңгыс эптиг болур чорукче бүгү күштери-биле чүткүп турган ол улустуң күзел-соруун боттандырбышаан, Икуо Ояма, тайбың камгалалының бирги Национал конгрезин чыылдырары дээш демиселди баштай берген. Ол конгресс болза, Японияга тайбың талалакчыларының организастыг шимчээшкининиң эгези болган. Тайбың дээш шимчээшкиннинң калбарыышкынындан, ылаңгыя тайбың дээш демиселчилериниң күштерин буза шаап шыдаваанындан корткан америк эжелекчилер хоочун профессорну тудуп хоругдаваннар. Ынчалза-даа, Икуо Ояманы эжелел ёзу-чурумунга» удур «хоралакчы ажыл-чорудулга» талазы-биле буруудадып шиидер болгаш оон-биле, тайбың талалакчыларының шимчээшкининиң бир шылгарангай удуртукчузун болгаш сорук киирикчизин тайбың талалакчыларындан чарар деп бужар-бак бодалын боттандырар арганы америк дайынзырактарга улус массалары бербээннер. Конгресс 1949 чылда болуп эрткен.

Тайбың дээш демиселчи болгаш япон улустуң аас-кежин Икуо Ояманы ыытавас кылдар албадаарын япон реакция болгаш америк эжелекчилер дараазында чылда база оралдашканнар. «Идегел чок чоруу» дээш Токионуң Васеда деп университединиң ажылындан үндүртүр ужурлуг турган профессорларның болгаш башкыларның даңзызынга Икуо Ояманың фамилчязын олар база киирип алганнар. Ынчалза-даа студентилериниң хөй-хөй митингилери болгаш чыскаалдары Икуо Ояманы америк-япон реакцияның өлүрүкчү чоруундан ынчан база камгалап алган.

Икуо Ояманың болгаш оон өөнүктериниң кайгамчыктыг эрес демисели үре-түңнел чок болбаан. Японияда тайбың талалакчыларының шимчээшкини кыска хуусааның дургузунда массалыг шимчээшкин болуп, миллион-миллион кижилерниң шимчээшкини апарган. Беш улуг күрүнелерниң аразынга Тайбынның Пактызын чарар дугайында Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырыының адаанга алды миллион кол үжүктерин янзыбүрү профессияларлыг болгаш политик үзел-бодалдарлыг японнар салганнар. Японияның тайбың, демократтыг хөгжүлдези дээш шимчээшкин сөөлгү үеде тодаргай хевирлиг апарган. Япон улус болза, хоойлу чок, чаңгыс талалыг тайбынга болгаш база Иосиданың реакцылыг чазааның дузазы-биле Сан-Франциского америк империалистерниң Японияга дөгээни америк-япон «айыыл чок чоруктуң пактызы» деп адаар пактыга удур демисежип турар. Япон улус болза, Японияны катап чепсеглээринге удур демисежип турар. Япон парламентиге, Японияны кулданырының ол керээлерин шуут күштүг болдурарынга удур бадылап турганнарның аразынга чөвүлекчилер палатазының кежигүнү профессор Икуо Ояма база турган. Бодунуң бадылаашкыны-биле ол, япон улустуң күзел-соруун илереткен. Япония-биле бүгү талалыг тайбың керээзин чарары дээш, Японияның катап чепсеглээшкинин соксадыры дээш тайбың талалакчыларының чорудуп турган кампаниязының үезинде алды миллион хире японнар боттарының холунуң үжүктерин ол негелделерниң адаанга салгылааннар.

Япон эрге-чагыргаларның болгаш америк эжелекчилериниң талазындан котпактаашкын болгаш истеп сүрүүшкүн турбуже, миллион-миллион тайбың талалакчыларынга деткиткен Икуо Ояма тайбың болгаш демократия дээш бодунуң могаг чок демиселин үргүлчүлевишаан турган. Тайбыңның Бүгү-делегей талазы-биле Сталинчы шаңналының лауреадының хүндүлүг адын Икуо Оямага тывыскан чорук болза—оон алдар-хавыяаларын үгле япон улустуң мурнундан үнелеп көргеши ол эвес, харын чаа дайынның кыжаныынга удур, тайбынны камгалаары болгаш быжыглаары дээш демисел чорудуп турар депшилгелиг бүгү кижи төрелгетениң мурнундан үнелеп көргени ол болур.

Тайбың дээш шудургу демиселчи, япон улустуң демократтыг шимчээшкининиң алдарлыг төлээлекчизи Икуо Ояма шаңнал алган дугайында дыңнадыгның сөөлүнде «Бодумнуң амыдыралымның арткан үезин тайбың дээш шимчээшкинге алдар болдурар мен» деп оон чугаалаан бир дугаар медеглелиниң сөстерин база катап номчуурувуска оон чаагай мөзү-шынары бистиң мурнувуска тодаргай көстүп келир.

Икуо Ояманың бүгү боду ол сөстерде көстүп турар.

В. КУДРЯВЦЕВ.

Делегейде болуп турар чоруктарның допчулалы

Гоминданчы хоп-мегениң артында чүү чаштынып турарыл

АҚШ-тың күжениишкиннери-биле, ҚНО-нуң Кол Ассамблеязының алдыгы сессиязының хүн айтырыынче Совет Эвилели болгаш Кыдат Улус Республикага удурланган, идээргедип мактатынган гоминданчы хоп-мегени кадып киирген. Ол хоп-мегени чугаалажып көөрүн Ассамблеяга ам үш катап онаап турар болгаш ооң чөңгээлиг шынарын совет төлээлер долузу-биле сойгалап алередип каан турбуже, чанкайшичи бөлүктүң Вашингтонда чаяакчылары ам-даа соксавайн турарлар. Шак ол хоп-мегени Ыракы Чөөн-чүкте боттарының агрессчи чоруктарын ажыталдырып чажырарынга ажыглаары-биле американнар оралдажып турарлар.

1945 чылдың август 14-те чарган кыдат-совет керээни «үрээн» дээр дугайында Совет Эвилелин буруудадып турар чөгенчиг бужар-бак буруудадыышкын ол хоп-мегениң үндезини болуп турар. Ынчалзажок, гоминданчы чазак дүшкенинден бээр үстүнде айыткан керээ база-ла күш чок болган деп чүве бүгүдээге билдингир болгай. Улустуң Төп чазаа найырал, эвилел болгаш боттоттарынга дузалажыр дугайында керээни ССРЭ-биле 1950 чылдын февраль 14-те чарган.

Гоминданчы хоп-мегени—Совет Эвилели болгаш Кыдат Улус Республикага удурланган шак ол хоптаашкынны база катап көдүрүп үндүрери АҚШ-тың чазааанга үүге херектиг апарганыл? Ону ынчангаының ужуру чүл дээрге, КНО-да хоойлу чок олут ээлеп турар гоминданчы бөлүктүң артыышкыннарын бодунуң камгалалынга ап, ирий берген чанкайшичи ёзу-чурумнуң буургашкыны кыдат улустуң күзээни-биле эвес, а өскээртен киржилгениң түннелинде болган ышкаш кылдыр, херекти ынчаар көргүзериниң оралдажыышкыны болур. Ооң-биле кады америк империалистер Кол Ассамблеяда бужар-бак манёврлары-биле улусчу Кыдатка удур боттарының агрессчи бодалдарын чаарын чөгенчии-биле оралдажып турарлар.

Империалистер Мурнуу-Чөөн-Азияда болгаш Ыракы Чөөн-чүкте агрессияны калбартырын боттарының сорулгазы кылып турар деп чүвени АҚШ-тың, Англияның болгаш Францияның штаб начальниктериниң чоокта чаа Вашингтонга чөвүлел хуралы тодаргай көргүскен. Ол айтыыглар Трумэнниң Черчилль-биле чугаалажыышкыннарынга база көзүлгенин даштыкы парлалга чажырбайн турар. Дайынны Кореядан Кыдатче нептередип болурунуң дугайын америк солуннар улам ажыыбиле бижип турарлар. «Кыдатты бомбалап болгаш далайдан бүзээлеп турар чорук Корей чартык ортулукта дайын чорудулгаларын солааны ол эвес, а аңаа немелде болур» деп «Уолл-стрит Джорнэл» медеглээн. Ол-ла бодалды штабтар начальниктериниң катышкан бөлүүнүң даргазы генерал Брэдли база чугаалаан. Ассошиэйтед Пресс агентилелиниң дыңнадыын ёзугаар алырга, бир эвес Кореяда чугаалажыышкыннар «чедиишкинниг болбайн барган» таварылгада оон өске «белен планнар» бар болуп турар деп Брэдли медеглээн.

Дайынның америк кыпсыкчылары Кыдатты эжелеп чагырарының планнарындан ойталавайн турарлар. Олар Тайван деп кыдат ортулукту эжелеп алгаш, ону бодунуң шериг баазазы кылып алганнар. Америк империалистер чанкайшичи армияның Тайван ортулукка чаштынып чыдып калган артынчыларын акша хөренги-биле хандырып, оларны өөредип турарлар. Кыдат Улус Республикага удур аргессияны белеткээри-биле ол артынчы шериглериниң кезектерин Кыдаттың мурнуу кызыгаарларынче, Таиланд болгаш Бирмаже дажыглап турар. «Чан Кай-шиниң шериглери Бирма кызыгаарында мөөнетинип турар» деп «Дейли мейл» солун Рангундан дыңнадып турар.

Гоминданчыларның Бирмада боттарының аэропорттары бар, гоминданчы шериг кезектерин америк офицерлер удуртуп турар. Бирманың девискээринде турар 10 муң гоминданчылар Юньань деп кыдат провинцияның кызыгаарда районнарынче үргүлчү халдаашкыннар кылып турарлар деп Бирманың чазак төлээлекчизи «Бангкок пост» солуннуң арыннарынга медеглээн.

Сөөлгү үеде Тайванга элээн хөй америк генералдар болгаш адмиралдар чораан, оларның иштинде ол ортулукта америк шериглериниң командылакчызы Рюкю Бейтлер, 20 дугаар далай ужар-чүүл катыжыышкынының командылакчызы Стирли, 7-ги флоттуң командылакчызы Мартин олар база бар. Олар шупту Чан Кай-ши-биле шериг чугаалажыышкыннары чорудуп, гоминданчы шериглерни кыдат кызыгаарларынче дажыглаар талазы-биле практиктиг дузаламчыны оларга көргүзүп турганнар.

Ынчалза-даа АКШ-тың империалистери кандыг-даа манёврлар ажыглап, Кыдат Улус Республикага удур боттарының агрессчи үүлгедиглерин чажырарын канчаар-даа оралдажып турза, делегейниң хөй-ниити бодалгазын олар будулдуруп шыдавастар. Тайбыңга ынакшылдыг кижилер дайын кыпсыкчыларының чимзениишкиннерин серемчилелдии-биле көрүп турар болгаш олар империалистерниң агрессчи планнарын буза шавар деп шиитпирлиг.

Румынияда акша реформазы болгаш өртек чиигелдези

Чоокта чаа Румыниянның Улус Республиказының министрлер чөвүлел болгаш румын ажылчын партиянның Төп Комитеди акша реформазы чорудар дугайында база аъш-чем продуктузунга болгаш бир дугаар чугула бараанарга өртек чиигелдезиниң дугайында доктаал парлап үндүрген. Бо хемчеглерни боттандырары Румыниянның чайгылыш чок өзүп орар экономиказының хөгжүлдезинге чугула чада болур болгаш ол чорук улус-демократтыг тургузугнуң моон ынай быжыгарының херечизи болур.

Леяның курзун делегейде эң-не быжыг акша болур совет рубльдин баазазында тургузуп доктааткан. 2 лея 80 баньни 1 рубль кылдыр алган. Акша реформазы леяны быжыктырар болгаш ооң алдын курлавырын улгатырар.

Аъш-чем продуктузунуң болгаш калбак хереглелдиң бараанарының өртээ 20 хуу чиигээн. Ынчангаш ооң түннелинде чон рынок өртектерин чиигеткенинден алыр немелде ойнап алыышкынындан аңгыда, 10 миллиард ажыг леяны база алыр.

1949 болгаш 1950 чылдарның күрүне планнарын күүсеткениниң түннелинде Румыниянын үлетпүрлүг бүдүрүлгези 1948 чыл-биле деңнээрге ийи чартык катап өскен болгаш дайын мурнундагы деннелинден дыка бедээн. Индустриализация талазы-биле ийи чыл дургузунда кылдынган үүлдер капитализм үезинде чээрби ажыг чылдар дургузунда кылдынган үүлдерден дыка хөй болган.

Эрткен чылда республика чаа, улуг тиилелгиг болган: беш чыл планының бирги чылының программазын чедиишкинниг дооскан, оонбиле чергелештир 1200 ажыг бүдүрүлгелер чыл онаалгазын 11 айлар дургузунда күүседип, пландан дашкаар үүс-үүс миллион леяның продукциязын берген. Чаа-чаа үлетпүрлүг бүдүрүлгелер ажылдап кирген. 100 ажыг фабрикалар болгаш заводтар улам калбартынган болгаш чаартынган, ол чорук үлетпүрлүг бүдүрүлгениң улам ынай өзүлдезин хандырган.

Сөөлгү чылдарның дургузунда Румынияда ада-чурттуң машина тудуу тургустунган, бедик шынарлыг каңнар, күчүлүг дизельдер, нефть дерилгелериниң бүдүрүлгези, тракторлар, комбайннар, далай болгаш хем пароходтарының бүдүрүлгези аайлатынып тургустунган. Үүгле эрткен чыл дургузунда республиканың бүдүрүлгелеринге үлетпүр продукциязының 100 ажыг чаа хевирлерин шиңгээдип киирген.

Суг күжү-биле ажылдаар В. И. Ленин аттыг электростанция, Дунай—Кара далай канал болгаш өске-даа улуг-улуг тудугларның тудуушкуну чуртта чоруп турар. Беш чылдың дургузунда амыдырал деннели дыка бедиир. Чаа-чаа школалар, клубтар, театрлар, эмнелгелер тургустунгулаар.

Улус ажыл-агыйын хөгжүдериниң беш чыл планын күүседири-биле кады ажылчы чоннар болза, чуртту электрижериниң он чыл планын боттандырып турарлар. Ол планны күүсеткен соонда электри энергиязының бүдүрүлгези 1950 чылга деннээрге 4 катап өзер.

Румыниянның Улус Республиказының чазаа көдээже көдээ ажылагый машиналарын чылдын-на хөй-хөйү-биле чорудуп турар, ол чорук күш-ажылдың коллективтиг хевирлеринге болгаш мурнакчы агротехникага үндезилетинген улуг чер ажылынче чоорту шилчииринiң таарымчалыг байдалын тургузуп турар.

Совет Эвилелинiң дузаламчызынга чөленип алгаш, Румыниянның ажылчы чоннары болза, социализмниң үндезиннерин бүзүрелдии-биле тургузуп, боттарының материалдыг чаагай амыдыралын үзүк чок бедидип турарлар. Акша реформазы болгаш өртек чиигелдези амыдырал деннелиниң бедээнин херечилеп турар.

Грециядa өлүрүкчү чорук үргүлчүлеп турар

Грецияны агрессчи Атлантика эвилелинге киирериннче чүткүвүшаан, АКШ-тың агрессчи планнарын боттандырарынга моондактап турар грек демократтыг күштериниң удурланыышкынын базары-биле америк империалистер бүгү хемчеглерни ап чорудуп турарлар.

Вашингтондан дужаалдар ёзугаар, афин эрге-чагыргалар болза, демократтарны тудуп хоругдаарын, демократтыг организацияларны истеп сүрерин үргүлчүлеп, амгы ёзу-чурумнуң удурланыкчыларын, америк тергииделге удур, тайбын, хосталга болгаш Грециянын хамаарышпас чоруу дээш дидим демисежип турар кижилерни судтаарынче белеткенип турарлар.

Сөөлгү үеде Пластирас-Венизелостуң чазаа демократтыг чаңгыс-аай чөөн партияже (ЕДА) халдап турар апарган. Ол партияның төлээлекчилери парламентиде-даа, оон дашкаар-даа, өлүрүкчү чоруктуң болгаш чуртту америк империалистерге чагыртырының политиказынга удур идепкейлиг демисежип турарлар. ЕДА-ның «Демократики» солунун болгаш тайбыңның аныяк талалакчыларының органы «Фрури Тис Ирис» солунну хоругдаанының соонда, партияның баштыңнары Гаврилдисти болгаш Имвриотисти эрге-чагыргалар тудуп хоругдаан.

Грек эрге-чагыргаларның кадыг хемчеглери чурттуң калбак хөй-ниитизиниң удурланыышкынын хайындырган. КНО-же, Тайбыңның Бүгүделегей Чөвүлелинче, профэвилелдериниң Бүгү-делегей федерациязынче болгаш өске-даа бүгү делегей организацияларынче Грециянын янзы-бүрү демократтыг организациялары кыйгырыг чоруткан. Чаа-чаа өлүрүкчү чоруктары-биле грек улусту коргударын болгаш өлүрүкчү чорукка, аш-чутка болгаш дайынга удур ниити-национал удурланыышкынны чылча шаварын афин чазак күзеп турар деп үстүнде кыйгырыгда демдеглээн. «Пластирастың чазааның америк империалистерниң айтыышкыны-биле үүлгедип турар ужур-дүрүм чок өлүрүкчү чоруун» кыйгырыгның авторлары чылчашаап шүгүмчүлээннер болгаш «Грецияга демократтыг хосталгаларны катап тургузарын» негеп турарлар.

Сонгулда мурнуу чарыында улуска берген аазаашкынын Грециянын чагырыкчы бөлүктери америк империалистерге ажыктыг кылдыр үрээннер. Демократтыг 10 депутаттарны, оон иштинде Гаврилдис болгаш Имвриотисти парламентиге сонгаанын грек эрге-чагыргалар күш чок болдурган болгаш ам улустуң ол төлээлекчилерин каржызы-биле истеп сүрүп турарлар.

Ынчалза-даа чуртта өскерликчи чорук тергиидеп турзажок, Грециянны буураашкынче аппар чыдар америк эжелекчилерге удур демиселди, тайбың болгаш демократия дээш демиселин грек партиоттар соксатпайн турар.

Д. БОЧАРОВ.

Ажылчы чоннуң сонуургалы дээш Франциянын компартиязының демисели

ПАРИЖ. Франциянын коммунистиг партиязының парламент бөлүүтүн мурнундан депутат коммунистер Жак Дюкло, Вальдек Роше, Франсуа Бийу, Раймон Гюйэ Жанетта Вермерш, Артур Мюсмо болгаш Жань Кань олар Франциянын национал хуралынга чугаалажып көөрү-биле мооң адааанда саналдарны кииргеннер?

«1. 1950 чылдың октябрьден эгелээш электроэнергияга, газка, демир орук-биле сөөртүр бараанарга, пассажир билеттерге, почта-телеграф харылзаазынга тарифтерни бедиткен, а ол ышкаш кывар материалдарга, газолинге, удоврениеге кирер үүлдерге болгаш таакпы өртээн улгатырган декреттерни болгаш доктаалдарны дүжүрер.

2. 1951 чылдың октябрьден эгелээн өртектериниң деннелин янзы-бүрү бараанарга катап тургузарынче улгандырган хемчеглерни алыр».

(СЭТА).

Кореяда болуушкуннар

Кореяның Улустуң армиязының Кол командылалының дыңнадыы

ПХЕНЬЯН. Кореяның Улус-Демократтыг Республиказының Улустуң армиязының Кол командылалының февраль 1-де медээлээни болза, Кореяның Улустуң армиязының катыжыышкыннары кыдат улустуң эки-турачы кезектериниң сырый деткимчези-биле фронтунуң тус-тус участоктарынга камгалалдың тулчуушкуннарын чоруткан.

Февральдың 1-де Вонсан, Муньчхонь, Нампхо болгаш Кансо районнарже халдаашкыннарга киржип, тайбың чурттакчыларны бомбалап болгаш боолап турган дайзынның самолёттарындан беш самолёттарны Улустуң армиязының зениттиг кезектери болгаш дайзынның самолёттарын кедеп адар адыгжы-аңчыларның отрядтары аңдара аткан.

* * *

ПХЕНЬЯН. Кореяның Улус-Демократтыг Республиказының Улустуң армиязының Кол командылалының февраль 2-де медээлээни болза:

Кореяның Улустуң армиязының катыжыышкыннары кыдат улустуң эки-турачы кезектериниң деткимчези-биле бүгү фронтуларга камгалалдың тулчуушкуннарын чорудуп турар.

Февральдың 1-де чөөн фронтуга Янгунуң сонгу талазынга дайзын танкаларның деткимчези-биле Улустуң армиязының туружунче элээн каш атакаларны чоруткан. Ынчалза-даа дайзынның бүгү атакалары ойтур шаптырган.

Февральдың 2-де дайзынның ужар-үүлү чөөн болгаш барыын эриктерниң районнарынче халдаашкынын үргүлчүлээн болгаш ол районнарны араатанзыы-биле бомбалаашкынга таварыштырарын оралдашкан.

* * *

ПХЕНЬЯН. Кореяның Улус-Демократтыг Республиказының Улустуң армиязының Кол командылалының февраль 3-те медээлээни болза, Кореяның Улустуң армиязының катыжыышкыннары кыдат улустуң эки-турачы кезектериниң деткимчези-биле америк-англи эжелекчилерге болгаш лисынманчы шериглерге удур камгалалдың тулчуушкуннарын бүгү фронтуларга чорударын үргүлчүлеп, дайзынның дириг күжүнге болгаш техниказынга улуг чедириглерни таварыштырып турар.

Февральдың 2-де дайзын барыын болгаш төп фронтуларның элээн каш участоктарынга калчаалыг атакаларны Улустуң армиязының камгалал туруштарынче чоруткан, ынчалза-даа улуг чидириглерлиг ойтур шаптырган.

Февральдың 3-те Вонсан, Муньчхонь, Кансо болгаш Чунхва районнарже халдаашкынга киржип турган дайзынның самолёттарындан үш самолётту Улустуң армиязының зениттиг кезектери болгаш дайзынның самолёттарын кедеп адар адыгжы-аңчыларның отрядтары аңдара аткан.

* * *

ПХЕНЬЯН. Кореяның Улус-Демократтыг Республиказының Улустуң армиязының Кол командылалының февраль 4-те медээлээни болза, Кореяның Улустуң армиязының катыжыышкыннары кыдат улустуң эки-турачы кезектериниң сырый деткимчези-биле дайзынга үзүктел чок согуушкуннарны таварыштырбышаан, бүгү фронтуларга камгалалдың тулчуушкуннарын чорударын үргүлчүлеп турар.

Февральдың 3-те чөөн фронтуга Улустуң армиязының туруштарынче танкаларга болгаш ужур-үүлге деткиткеш, атакалар чоруткан, дайзынны Улустуң армиязының катыжыышкынары ойтур шапкан. Ол тулчуушкуннарга дайзынның 270 ажыг солдаттары болгаш офицерлери өлүрткен болгаш балыглаткан, дайзынның үш танкалары чылча шаптырган.

Февральдың 4-те Улустуң армиязының зениттиг кезектери барыын эриктерниң районнарынче халдаашкыннарга киржип турган дайзынның ийи самолёдун аңдара аткан.

(СЭТА).

Кореяда тайбыңчыдылга дугайында чугаалажыышкыннар

ПЕКИН. Синьхуа агентилелиниң корреспондентизиниң Кэсондан дамчытканы болза:

Кореяда тайбыңчыдылга дугайында чугаалажыышкыннарда ийи талаларның штаб офицерлери январь 30-де хүн айтырыының 3-кү пунктузун чугаалажып турган хуралга тайбыңчыдылга дугайында дугуржулганың төлевилелиниң кол үүлүнүн дайынны соксадыр болгаш тайбыңчыдылганы тургузар талазы-биле практиктиг хемчеглерге хамааржып турар кезиин чугаалажып көргеннер.

Тайбыңчыдылга үезинде шериг күштерин ээлчештиреринiң дугайында айтыыг талазы-биле, ол айтырыгны чугаалажып турар кудуку комитеттиң хуралынга корей болгаш кыдат тала болза, ээлчештириишкиннiң ай нормазын 5 муң кылдыр доктаадырын саналдап турган. Тайбыңчыдылга дугайында дугуржулганы дүргедедип, оон-биле бүгү делегейде тайбыңга ынакшылдыг бүгү кижилерниң күзелин хандырары-биле тайбыңчыдылга үезинде Кореяже ээлчештириишкин чуруму-биле кирип кээп турар шериглериниң саны кайыдаа таладан айда 25 муңдан хөй эвес болзун деп саналды бистиң тала штаб офицерлериниң хуралынга киирген. Ынчалза-даа өске тала болза, айда 75 муң дээр боттанмас негелдени кылганнар.

Шериглерни медерелдии-биле ээлчештирер чорукка шак ындыг хөй сан шуут чөрүшкек болур деп чүвени корей болгаш кыдат таланың штаб офицерлери айытканнар. Бистиң таланың саналдааны 25 муң деп эң ындыкы саны, ийи талаларның Кореядан ээлчештир үндүрер ужурлуг шериглериниң санын бичии-даа кызыгаарлавас болгаш ээлчештириишкин талазы-биле америк талага негетинер үүлдерни долузу-биле хандырып болур.

Хүн айтырыының 4-кү пунктузун чугаалажып турар кудуку комитеттиң хуралынга корей болгаш кыдат төлээ болза, кудуку комитет моон соңгаар ужур-дузазы бичии айтырларга үе эртирбес ужурлуг деп өске таланы билиндирерин оралдашкан болгаш январь 8-те американнарның саналдаан принциптериниң пункту бүрүзүнге база катап доктааган. Америк саналдарның кол-кол пунктуларынга бистиң тала шиитпирлии-биле удурланып турар деп ол төлээ чугаалаан. Үүге дээрге, туттурган шериглерни ыяавыла хостаарының болгаш оларны дедир чандырарының принцивинге америк тала удурланып турар болгаш «эки-тура чандырылгазын» негеп турар. «Эки-тура чандырылгазы» үүгле туттурган шериглериниң кол-кол эргелерин казып турар эвес, харын шериг чугаалажыышкыннарындан дашгаарлап турар; база, үүге дээрге, туттурган бүгү шериглерни ийи талалар хостаар болгаш чандырар дээр принципке америк тала удурланып, бирээни бирээге солуурунуң принцивин негеп турар, ол принцип болза, американнарның холунда турар дыка хөй туттурган шериглерни коптактаашкынга ажыглаар сорулгалыг болуп турар; база үүге дээрге, америк тала хамааты кижилер-биле туттурган шериглерни холбагдаштырып, туттурган шериглерни солуп алырынга хамааты кижилерни база ажыглаарын негеп, туттурган шериглерни хөлезиленикчилер кылдыр ажыглаарын негеп турарлар; эң сөөлүнде, үүге дээрге, америк тала хостаашкынның чаңгыс талалыг системазын негеп турар болгаш туттурган корей болгаш кыдат шериглерни анаа хамаатылар кылдыр көрбүшаан, дайынның бүгү хоойлуларын үреп турар.

Бир эвес америк тала боттарының мугулай негелделерин 4-кү пунктудан казывас болза, бир эвес олар «бирээни бирээге» солууру, азы «дең санныг солуушкун» дээн ышкаш ындыг тенек аарыг сөстериниңдеп ойталавас болза, бистиң тала ол 4-кү пунктуну шиитпирлээринге дузаламчы көргүспес апаар деп корей болгаш кыдат төлээ медеглээн.

(СЭТА).

Японияны катап боо-чепсеглээриниң планнары

ШАНХАЙ. Япон радионуң боллаш парлалгаларның медээзинден билдинип турары болза, япон чазак 1952—1953 саң-хөө чылында бюджет төлевилелиниң талазы-биле шериг хереглелинге 180 миллиард иенни (бүгү бюджеттиң бештиң бир кезээн) төлевилеп, курсаг чер армиязын болгаш шериг-далай флодун тургузарынга белеткенип турар.

«Ниппон таймс» деп япон солуннуң январь 30-де бижээни болза, чазак келир чылын 250 муң кижилиг курсаг чер армиязын болгаш 50 муң кижи составтыг ниитизи-биле 300 муң тонна деңзилиг шериг далай флодун тургузар деп турар.

100 муң кижи составтыг 2 муң самолёттарлыг шериг-агаар күштери база тургустунган турар деп солун айтып турар.

(СЭТА).

Москвага болур бүгү-делегей экономика чөвүлел хуралынга белеткелдер

БОЛГАРИЯ

СОФИЯ. Москвага болур деп турар Бүгү-делегей экономика чөвүлел хуралынга улуг сонуургалдыын Болгарияның парлалгалары, хөй-ниитизи, ажыл-агый бөлүктери илередип турар. Болгарияның эртемнер академиязында экономика институдунуң тускай сессиязын эртиреринге белеткенип турар. Москвага болур Бүгү-делегей экономика чөвүлел хуралының дугайын бижээштиң «Вечерни новини» солуннуң бижип турары болза, ол чөвүлел хуралды чыылдырган чорук бүгү делегейниң аразынга экономика талазы-биле кады ажылдажылгаже болгаш бүгү делегейге тайбыны камгалаарының хереэнче кончүг чугула базым болур. Ол инициатива болза, капиталистиг болгаш социалистиг системаларның аразынга экономиканың быжыг кады ажылдажылгазының үнер дөзү болуп болур. Ындыг кады ажылдажылганың болуп болур аргазы туруп турар. Ол дугайын улуг баштыңчылар Ленин болгаш Сталин кезээде демдеглеп келген.

АЛБАНИЯ

ТИРАНА. Албанияның телеграф агентилелиниң дамчыдып турары болза, Москвага болур Бүгү-делегей экономика чөвүлел хуралынга белеткел талазы-биле национал комитет тургустунган.

Комитеттиң даргазы садыг министри Китчо Нгжела болган. Комитет 10 экономис-кежигүннерден, сан-хөөчүлерден, экономика болгаш өскедаа организацияларның төлээлекчилериниңден тургустунган.

(СЭТА).

Катышкан Штаттар Мурнуу-Чөөн Азияда агрессия белеткеп турар

НЬЮ-ЙОРК. Парлалганың дыңнадыгларындан алырга, Катышкан Штаттар, Мурнуу-Чөөн Азияда интервенция белеткелин күштелдирбишаан, Индо-Кыдатче чепсеглээшкинни дажыглавышаан турар.

«Нью-Йорк таймс» солуннуң корреспондентизиниң Сайгондан медээлээнин ёзугаар алырга, амгы үеде америк корабльдериниң Сайгонда дүжүрген материалдарын кады санаарга, 1950 чылдың августан бээр француз шериглерге чоруткан америк шериг материалдары 100 муң тонна четкен деп америк төлээ чериниң төлээлекчизи медеглээн. Амгы үеде Сайгонда чүк дүжүрүп турар «Стил навигейтор» деп пароход болза, Индо-Кыдатче америк шериг материалдары эккеп турган корабльдериниң чүс дугааргызы болур.

Америк шериг материалдарының ниити өртек-үнезин чазак кижилери айытпайн турарлар, ынчалза-даа парлалганың дыңнадып турары-биле алырга, ол үүлдериниң өртээ чүс-чүс миллион доллар кылдыр санатынып турар.

(СЭТА).

Фельдмаршал Александрны Англияның камгалал министринге томуйлааны

ЛОНДОН. Англияның төп информация бюрозунуң дыңнадыын ёзугаар алырга, фельдмаршал Александрны камгалал министри кылдыр томуйлаанын король үүлзүнген деп Великобратанияның премьер-министриниң канцеляриязы чарлаан. Томуйлаашкын март 1-де күштүг болур. Ол үеге чедир камгалал министриниң хүлээлгезин перьмер-министр Черчилль күүсетпишаан турар.

(СЭТА).

Америк дип конгрезин болдурбас деп турар

МОНТЕВИДЕО. «Эль Паис» болгаш «Эль Диа» деп уругвай солуннарның Ассошиэйтед Пресс, Интервейшнл Ньюс Сервис болгаш Франс Прес агентилелдерге үндезилээш медээлеп турары болза, тайбың талалакчыларының америк дип конгрезин Диоде-Жанейрога болурун Бразилияның федеральдыг округунуң полиция начальниги хоругдаан.

(СЭТА).

Харыысалгалыг редактор
О. А. ТОЛГАР-ООЛ.

КИНО

«ВЛКСМ XXX чыл ою» кино театрга

февраль 9-та

«ЖЕЛЕЗНАЯ МАСКА»

(«Демир арын»).

Сеансыларның эгелээри: кежээканың 6 шак 15 минутада, 8 болгаш 10 шактарда.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл Щетинкин кудумчузу, бажың, 7. ТИЛЕФОННАРЫ: Харыысалгалыг редакторнуң 3—62; харыысалгалыг редакторнуң орулакчызының, партия амыдыралының, культура болгаш уран-үүл кылдыстериниң—3—88; харыысалгалыг секретарьниң —4—98; пропаганда болгаш агитация, көдээ ажыл-агый, үлетпүр болгаш транспорт, чаза кылдыстериниң—2—68; иштики информация, бухгалтериниң—3—65.

Б00836.

Облкүүскомнуң типографиязы